Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 132 (16655) | 1984 оной июниин 9, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

КОМСОМОЛ НЭРЭЕЭ СУУРХУУЛААШ!

Алдарта ой гүйсэбэ. ВЛКСМ-эй дайшалхы отрядуудай нэгэн — комсомолой Буряадай областной организациин байгуулагдаһаар жаран жэлэй ой эдэ үдэрнүүдтэ баяр баясхалантайгаар, һүр жабхалантайгаар тэмдэглэгдэжэ байна. Хэдэн үеын комсомолшууд энэ гайхамшагта ойн баярые ооһэдынгөө эгээл дүтын, гэгээн гэрэлтэ һайндэр мэтээр угтажа, Ленинскэ комсомолой бууралшагүй, баатар габьяата хэрэгүүд, манай ороной залуушуулай зали бадаруулма ажал ябуулга, эдэбхи үүсхэлнүүд тухай дурсан-дурсан домоглоно ёһотой.

Аяар холын 1924 оной май һарада боложо үнгэрһэн комсомолой областной конференци Буряадай организациин байгуулагдаһан тухай соносхоо бэлэй. Тиигэжэ РСФСР-эй болон Алас-Дурна зүгэй автономито областьнуудай, Верхнеудинск хотын, Прибайкалиин губерниин комсомолшуудай эмхинүүд нэгэдэжэ, нэгэн ниитэ комсомолой областной организаци болоһон түүхэтэй.

Буряадай комсомолой түүхэ баяншье, һургаалтайшье. Жараад жэлэй урда тээ манай республикын газар дээрэ промышленна индустриин үндэһэ һуури табигдажа байгаа бэлэй. Хаа хаанагүй шэнэ завод, фабриканууд бодхоогдожо эхилээ. Энэ гайхамшагта хүдэлөөндэ нэн түрүүн комсомолшууд, залуушуул шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн, хүсэ шадалаа гүйсэд зорюулһан гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди.

Саашань харахада, үмсын ажалтай хүдөөгэй таряашадые, малшадые хамтын ажахын харгы дээрэ гаргаха, үргэлжэ дээрэнь коллективизаци ябуулха хэрэгтэ мүн залуушуулай зали, эдэбхи эрмэлзэл, хүсэл оролдолго хэрэгтэй байгаа ха юм. Эндэшье республикымнай комсомолшууд эрхим жэшээ харуулжа, эхин түрүүшын колхозуудые, МТС-үүдые байгуулалсаһан, кюдарган баяшуулай эсэргүүсэлгэтэй эрид шангаар тэмсэһэн габьяатай.

Областной партийна организациин хүтэлбэри доро комсомолой эмхинүүд, комсомолшууд болон залуушуул түрүүшын жэлнүүдэй үедэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые саашаданъ бэхижүүлгэдэ, эрдэм, соёл, литература болон искусствые хүгжөөлгэдэ өөһэдынгөө бэлиг шадабари, зүрхэ сэдьхэлэйнгээ ульһа, эдир наһанайнгаа эршэ хүсөө, сүм зорюулһан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ республикымнай хүбүүд, басагад фашист булимтарагшадтай эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаһан, баатаршалгын толотомо жэшээнүүдые харуулһан юм. Дайн байлдаанай үедэ онсо баатаршалга гаргаһан республикымнай 36 сэрэгшэдтэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон, 9 хүн Алдар Солын бүхы шатын орденуудаар шагнагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо Буряадай комсомолой хүмүүжүүлһэн Сергей Орешков, Дарма Жанаев, Михаил Мархеев, Георгий Москалев, Василий Хантаев болон бусад нэн түрүүн ороно. Тылдэ үлэһэн үбгэд, хүгшэдтэй эдир залуу хүбүүд, басагад дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ үлэн хооһон, хүйтэ нойтон байгаашье һаа, шэн габьяатайгаар хүдэлжэ, агуу илалтые шэрээлсэһэн мартагдашагүй алдартай.

Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ орон доторнай ямар ехэ, һайн һайхан хубилалтанууд болоо гээшэб! Шэнэ газар элдүүрилгэ, Баруун Сибириин газ болон нефть олзоборилго, Хара хүрьһэгүй зоныс хүгжөөлгэ, Сибириин, Алас-Дурна зүгэй үргэн тала дайдые шэнжэлэн ашаглалга, Байгал-Амарай түмэр замай барилга гэхэ мэтэ асари ехэ хүдэлөөнүүдэй түрүүшын зэргэдэ комсомолшууд жагсанхай гэжэ мэдэнэбди.

Манай Буряад орондо хото, хүдөөдэшье — заводой цех соошье, совхозой тарялан дээрэшье, колхозой фермэдэшье, эрдэм шэнжэлгын лабораториин соошье һургуулиин болон институдай классууд доторшье хэдэн мянгаад залуушуул үдэр бүриингөө хүсэл оролдолгоор Ленинскэ комсомолой алдарта хэрэгүүдэй түүхэ бэшэгтэ шэнэ толотомо хуудаһануудые бэшэнэ.

«Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые эрхим шанартайгаар, саг болзорһоонь урид дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ 100 мянга гаран залуушуул оролсоод, үйлэдбэриин үндэр бүтээсэ түйлажа, ашаг үрэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Энэ ехэ мүрысөөн «XI табан жэлдэ — залуушуулай габшагай ажал, эрдэм мэдэсэ, эдэбхи үүсхэл, зохёохы оролдолго» гэһэн дэмбэрэлтэ һайхан уряа доро дэлгэрэнхэй. Теэд республикымнай ажалшад залуушуулай һайн һайхан хэрэгүүдые гүйсэд мэдэдэг. Хурамхаанай хонишон Дамба Дамбинов, БАМ-ай барилгашан Александр Бондарь, Сэлэнгын һаалишан Владимир Бальжикимаев, Мухар-Шэбэрэй хонишон Анатолий Чулков, Захааминай үхэршэн Роман Соктоев, штукатур-шэрдэгшэ Евдокия Галендухина, залуу эрдэмтэ Леонид Янгутов болон бусад комсомолшуудай нэрэнүүд үнинэй суутай болоһон гээшэ.

Залуушуул гүрэн түрын, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Республикымнай 2 мянга гаран комсомолшуудай элдэб шатын Соведүүдэй депутадуудаар һунгагдаһаниинь энээниие үнэншэмөөр гэршэлжэ үгэнэ бшуу. Эрхимэй эрхимүүд механизатор Николай Калашников, бүд нэхэгшэ Надежда Гладких СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудаар һунгагдажа, аха зоной үндэр ехэ этигэл найдабарида хүртэбэ ха юм.

Ургажа ябаа эдир үетэниие дунда ба дээдэ һургуулитай болгохо, мэргэжэл түгэс залуу хүдэлмэришэдые болон тарияашадые бэлдэхэ, искусство болон соёлой бэлиг шадабаритай шэнэ халааниие хүмүүжүүлхэ, арадай ажахын һалбаринуудай дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдые һургаха хэрэгтэшье республикын комсомолой оруулһан хубита сэгнэшэгүй. Залуушуулые коммунис үзэл бодолтойгоор, Эхэ орондоо икаг дуратайгаар, гоё һайханиие сэгнэжэ шадахаар, даруу номгон, сэбэр сэхэ абари зантайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ хэзээдэшье комсомолой нангин уялга, нэрэ хүндын хэрэг байгаа, байнашье, байхашье юм.

Буряадай комсомолой организациин түйлаһан амжалтанууд, бэелүүлһэн ажал хэрэгүүд хүн бүхэнэй сэдьхэл бодолдо омогорхол түрүүлнэ, шэнэ түйлалтануудта зоригжуулна. Теэд урдахи зорилгонуудынай улам бүри ехэшье, харюусалгатайшье боложо байнхай. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко армиин комсомолой организацинуудай секретарьнарай зүблөөн дээрэ тодо һонороор, эрид хурсаар хэлээ бэлэй. Залуушуулай ажалай болон ниитын-политическэ эдэбхиие али болохоор дэмжэхэ, саашань хүгжөөхэ гээшэ комсомолой эгээл шухала хэрэг болоно. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, аша нүлөөень дээшэлүүлхэ гээшэ мүн лэ удха шанартай. Тиимэһээ «Комсомолой комитедүүд хүдэлмэриин бии байгаа түхэл маягуудые шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлжэ үзөөд, дахинаа сэгнэжэ үзэхэ бээ гэжэ һананаб» гэһэн Константин Устинович Черненкын үгэнүүд комсомолой организаци бүхэндэ хүтэлбэрилхы заабари болохо ёһотой.

Комсомолшууд, залуушуул! Буряадай комсомолой организациин 60 жэлэй ойгоор хани халуунаар амаршалха зуураа коммунизмын хэрэгтэ, Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо аша туһада шэнэ амжалтануудые таанадта хүсэе. Комсомол нэрэеэ улам саашань суурхуулыт!.

ОЙН БАЯРАЙ СУГЛААНУУД

Республикымнай районуудта Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан комсомолой эдэбхитэдэй баяр ёһололой суглаанууд үнгэрбэ.

Хяагтын районой комсомолой эдэбхитэдэй баяр ёһололой суглаанда гурбан үеын комсомолшууд хабаадаһан байна. 1920 гаран онуудта эмхидхэгдэһэн комсомолой үүрэй түрүүшын секретарьнарай нэгэн Григорий Пантелеймонович Громов, Хяагта хотын хүндэтэ эрхэтэн, 30-дахи онуудай комсомолой эдэбхитэн Василий Ксенофонтович Сафонов болон бусад эдэбхитэдые мүнөөнэй 80-яад онуудай комсомолшууд халуунаар амаршалаа.

Районой комсомолшуудай ажалай бэлэг, шэнэ амжалта болон залуу түрүүшүүл тухай хөөрэһэн ажалай рапортые суглаанда хабаадагшад партиин райкомдо дамжуулба.

Хяагтын городской стадион дээрэ үнгэрһэн спортивна һайндэр республикымнай комсомолой ойн баярта мүн лэ зорюулагдаа.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

...ай БАРИЛГЫЕ ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ЯБУУЛХА

...арай область). Амарай түмэр ... совет арадай ...нуудай түү... ...ригой ба ажа... ...н зам боложо ...мэр зам та... ...һоонь урид, ...иин 67 жэлэй ...дүүргэжэ, бүхы поезднуудай ...лгадаһан бол... ...нээр урид нээ... комсомолой габшагай ба... ...вүүдэй пат... ...злые КПСС-эй ...омитет, ЦК-гай ...шааһан байна. ...-гай Политбю... СССР-эй Мини... Соведэй Түрүү... ...эхи орлогшо ... түрүүлэлгэ до... ...ай түмэр за... хэхэ талаар ...рнүүдэй Сове... июниин 7-до ...он нүүдэл за... ...М-ай барилгын ...гдажа байһан ...элсэгдэбэ. Барилгашад үүс... ...эр хүдэлжэ ...омисси тэмдэг... ...бсаралгын хү... ...эбүүд жэлһээ дүүргэгдэнэ. ...хамта БАМ та... туһада улам хүдэлжэ байн... ...марай түмэр ...жа, имагтал 18,6 миллион ажахын ашаа ...за. һаял хада ...шэрэнгитэй га... ...ютагуудта хар... болбосон тү... түргэнөөр хүг... һуурин тосхо... ...онууд ургана.

Мүнөө барилгын ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргажа байһан харгы замаар поезднуудай ябалгые болзорһоонь урид нээхэ гээшэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он), февралиин ба апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй табиһан, нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэнүүд дотор найруулагдаһан социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэдэ шухала хубита болоно. Тиигэжэ Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ нүүрһэн ой модоной баялигууд ба байгаалиин бусад асари ехэ нөөсэнүүд ороной ажахыда элсүүлэгдэхэ.

Гэхэтэй хамта БАМ-ай барилгын хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэлтэдэ һаад ушаруулжа байһан хэдэ хэдэн дутуу дундануудые, шиидхэгдээгүй асуудалнуудые комиссиин заседани дээрэ шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлбэ. Айхабтар орёо геологическа эрхэ байдалда малтагдажа байһан Хойто-Муяын ба Кодарска тоннельнүүдэй барилгые түргэдхэхэ талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой хэмжээнүүд заседани дээрэ хараалагдаа. Харгы замай локомотивна, вагонно ба хамһабариин ажахынуудай объектнүүдые барилга, инженерно хангалта үшөөл гээгдэлдэ орожо байнхай. Байгалай тоннель соогуур поезднуудай ябалга ехэл үнжэгайруулагдаа. Харгы замые үргэлжэ дээрэнь барижа, бүтээсэ ехэтэй машина, механизмуудай хүсэтэ паркые, хүдэлмэриин хүсые барилга дээрэ бүри ехэ түгэсөөр хэрэглэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

БАМ хадаа бүтэдэ арадай барилга мүн. Тэрэниие барилгада бүхы союзна республиканудай түлөөлэгшэд хабаадана. Союзна ба автономито республиканудай, хизаарнууд болон областьнуудай шефтээ абалга барилгашадта ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Энэ хүдэлөөндэ улам үргэн дэлисэ олгохо шухала.

БАМ-айхидай абаһан харюусалгатай уялгануудые бэелүүлгэ Транспортна барилгын, Зам харилсаанай министерствэнүүдэй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, түмэр замай транспортын ба транспортна барилгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай, газар дайда дээгүүрнь түмэр замай баригдажа байһан районуудай партийна, совет болон комсомолой организацинуудай зүгһөө барилгада бодото туһа хүргэлгэтэй нягта холбоотой юм. Тэдэнэй хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ, бүхы хүдэлмэриие тодо наринаар зохилдуулан табиха гээшэ шухала удха шанартай зорилго мүн. Харгы замай бүхы участогуудта энэ хүдэлмэриие түргэдхэхэ.

Али бүхы зүйлнүүдээр хангалга һайжаруулхыень, барилгые түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдээр, оньһон техникээр, материалнуудаар гүйсэд хангаха талаар абаһан түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхыень түйлажа, БАМ-ай барилгада хабаададаг предприятинуудай болон эмхинүүдэй хоорондо «хүдэлмэриин эстафетэ» гэһэн гуримаар дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөө улам үргэн дэлисэтэй болгохо хэрэгтэй.

Барилгада хабаадагшадай ажалай үүсхэл эдэбхи түмэр замай барилгашадай ажаллаха арга боломжые, һуудал байдалые улам һайжаруулха тухай захиргаанууд, ниитын эмхинүүд, үдэр бүри оролдохо ёһотой.

БАМ-ай барилгын үедэ транспортна барилгашадай олохон эбтэй зетэй коллектив байгуулагдажа, ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые шиидхэхэ аргатай баян дүй дүршэлтэй болонхой. Шэнэ, үргэн ехэ барилганууд дээрэ энэ хүдэлмэриин гвардиие гамтайгаар, эзэн ёһоор хэрэглэхэ.

БАМ-ай коллективүүдэй гаргаһан үүсхэлнүүд политическэ ба арадай ажахын ехэ удха шанартай байна гэжэ Г. А. Алиев комиссиин хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглээ. Бүхы түмэр зам дээгүүр поезднуудай ябалгые болзорһоонь урид нээлгые хангахын тула шухала удха шанартай гол зорилгонуудта тэрэ тогтожо хэлэһэн байна.

КПСС-эй обкомуудай нэгэдэхи секретарьнар: Амарай— С. С. Авраменко, Эрхүүгэй— В. И. Ситников, Яхадай—Ю. Н. Прокопьев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, Шэтын областной гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Г. В. Попов, СССР-эй министрнүүд Н. С. Конарев, И. Д. Соснов, СССР-эй Госстройн түрүүлэгшэ С. В. Башилов, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо В. Е. Бирюков, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Масленников, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Н. К. Долгушкин, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Госпланай, Госснабай, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаба.

Г. РАДНАЕВА

Буряадай комсомолой шангай лауреат

ТҮРҮҮШЫН КОМСОМОЛШУУДТА МАГТААЛ

Эрхэ сүлөөгөө
тэмсэл соогуур
ябажа оролсоогүй—
Хожомой сагта
эдлэхэ хубитай
түрөө гүб.

Эмнигэй хурдаар
хадамай ягаахан
жаргал буулгалсаагүй—
Хормойдонь түрэжэ
мансылуулха золтой
байгаа гүб.

Түрэхэл байгааб,
теэд түрөөгүйб
хүшэр сагта—
Түшэхэ эсэгэм
тэрэл
тэмсэл соогуур унаа.
Түүхын намтарые
комсомолтой
бэшэлсэхэл байгааб
тиихэдэ—
Түрэхэ эхэм
сагайнгаа
ула доро хэбтээ.

Тулалдаан соогуур
мүноодэрэйм байдалые
намгүйгөөр зохёонхой,
Түрүүшын комсомолшууд
жагсаалдаа намайе
үгылдэг юм һэн гү—
Тэрэл үеын
ерээдүйдэ
үни шэлэгдэнхэй,
Тэмсэлдэ унаһан
комиссарнуудые һэлгэхэ
найдалынь һэн гүб—
Улад зонойм
эгээл һайхан
хүсэлдэ
Минии ухаан,
уураг тархи
бүридхэгдэжэл байгаа...
Улаан Коммунын
эгээл түрүүшын
бураздаада
Миниишье хуби —
садхааха хилээмэн
таригдажа байгаа...

Александр Бабасанович Гомбоев Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын залуу һаалишан район соогоо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда жагсадаг. Дүй дүршэлтэй һаалишадта нэгэшье ахигдангүй, тэрэ жэлдээ үнеэн бүриһөө 3500 килограмм хүрэтэр һү һаадаг магтаалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу һаалишан А. Б. Гомбоев.

Хориин районой Хандагайн леспромхоздо модо бэлэдхэгшэдэй бригадые комсомолец П. Н. Бабинцев хүтэлбэрилдэг юм. Тэрэнэй томодхогдоһон бригада һара бүриингөө түсэбые холо үлүүлэн дүүргэжэ, леспромхоз дотороо ходо түрүүлдэг. Петр Николаевич—Хориин райсоведэй депутат юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: модо бэлэдхэгшэдэй бригадир П. Бабинцев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХҮНДЭТЭ АЙЛШАД

Мүнөөдэр Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай байшан соо Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай пленум болохо. Тэрэнэй хүдэлмэридэ обкомой гэшүүд, республикын районуудай комсомольско организацинуудай түлөөлэгшэд, үйлэдбэриин залуу түрүүшүүл, партиин, ажалай болон комсомолой ветеранууд, партийна, совет зургаануудай, министерство болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадаха юм.

Ойн баярай пленумэй хүдэлмэридэ хабаадахаяа ВЛКСМ-эй Эрхүүгэй, Шэтын областной организацинуудай, Номгон далайн сэрэгэй Флодой түлөөлэгшэд, Буряадай комсомолой хүмүүжэмэлнүүд— Советскэ Союзай Геройнууд Б. П. Ущев, И. С. Иванов болон бусад айлшад ерээ.

Манай корр.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ АРБАДАХИ СЕССИИН НЭЭЛТЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй арбадахи сесси Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1984 оной июниин 13-най үглөөнэй 10 сагта эхилхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо 1984 оной июниин 13-най үглөөнэй 9 сагта эхилхэ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй арбадахи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 3-дахи дабхарта, 423-дахи кабинет соо үглөөнэй 9 сагһаа үдэшын 7 саг хүрэтэр бүридхэлдэ абтаха.

* * *

Сессиин нээгдэхэ үдэр — 1984 оной июниин 13-да Соведүүдэй байшангай конференц-залай фойе соо үглөөчэй 8 час 30 минутаһаа депутадууд бүридхэлдэ абтаха.

Буряадай комсомолой 60 жэлэй ой

Зам бадаруулмыт, залуу үетэн

ГАБШАГАЙ АЖАЛ, ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛ

ЖАРАН ЖЭЛ! Энэ манай областной комсомолой организациин анхан байгуулагдаһые мүнхэлһэн ой гээшэ. 1924 оной майн 5-да Дээдэ-Үдэ хотодо үнгэргэгдэһэн РКСМ-эй областной I съезд Буряад-Монголой АССР-эй комсомолой организациин байгуулагдаһан тухай соносхоо бэлэй. Тэрэ гэһээр жабхаланта эгсэ жаран жэл болобо, ургалта, хүгжэлтэ түгэс али олон шата дабагдаба бшуу.

Областной партийна организациин хүтэлбэри доро республикымнай комсомолой организаци бүхы дээрээ, хэдэн үеын комсомолшууд болон залуушуул республикын арадай ажахые, соёлые, гэгээрэлые хүгжөөхэ тэмсэлдэ эдэбхитэй хабаадалсаһан, аша габьяатай хэрэг бүтээһэн алдартай. Түрүүшын арбаад жэлнүүдэй туршада республикын промышленностиие һэргээн бодхоолгодо. томо индустриин үндэһэ һуурииие табилгада али зэргын эршэ эрмэлзэлтэйгээр, габьяатайгаар хабаадалсаһыень түүхын хуудаһанууд гэршэлэн баримтална.

Сэлэнгын. Онохойн ба Дээдэ-Үдын модоной, Сүхын арһанай, Баргажанай консервын заводууд залуу үетэнэй хүдэр гараар бүтэһэн түрүүшын барилганууд болоно. Дээдэ-Үдэдэ паровоз-вагон заһабарилгын завод — Буряад ороной гигант бариха хүдэлмэри 1932 оной августа һараһаа эхилээ. Энээнэй удха шанар, түүхэ тушаа эндэ тоготоһоной үлүү. Энэ бүгэдэндэ мэдээжэ зүйл, ВЛКСМ-эй ЦК-гай ба обкомой путевкоор 1,5 мянган комсомолшуудай эндэ хүдэлхөөр ерэһэн ушар олон асуудалда харюу үгэхэ байха гэжэ һанагдана.

Республикын хүдөө ажахые коллективизацилха гэһэн партиин хараалһан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ Буряадай комсомолшууд хам оролсоһон байна. Түрүүшын хамтын ажахы байгуулга, үнэндөө, ангиин хурса тэмсэлэй оршон байдалда эмхидхэгдээ. Хүдөөгэй коммунистнуудай хүтэлбэри доро комсомол үетэн сухаришагүй ехэ хүдэлмэри үүсхэһэн, урагшатай үрэ дүн түйлаһан зэргэтэй. Ойлгууламжын, эмхидхэлэй ажал ябуулгын аша туһаар ганса 1931 ондо республика дотор 500 шахуу колхозууд, 3 МТС, машинно-үбһэ хуряалгын 6 станци, тоһо-сырэй 20 завод гэхэшэлэн байгуулһан ушар тэрэ үеын мүхэшэгүй ехэ хүдэлмэриин үрэ дүнгые батадхана.

Партиин обком, тэрэнэй бюро комсомолой областной организациие бэхижүүлхэ, ажал ябуулгыень улам эдэбхижүүлхэ, урма зоригынь бадаргаха асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал хандуулжа байгаа. Комсомолой хүдэлмэри тухай асуудал партиин обкомой пленумэй, бюрогой үзэмжэдэ ходо табигдадаг һэн. Тиихэдэ комсомолой шата бүхэнэй хүтэлбэриие партиин гэшүүдээр бэхижүүлхэ гэжэ оролдодогынь ехэ удхатай хэрэг болоно.

Эхэ ороной хүгжэн һалбаржа байһан үе сагта гэнтэ хорото аюул тохёолдобо. Немец булимтарагшадай добтолго, дайн сэрэгэй һүжэрэлрэлгэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, Буряад ороной 11,5 мянган комсомолшууд сэрэгэй албанда зэргэ жагсаһан. фронт дээрэ баатарлигаар тэмсэһэн байна. Нютагтаа үлэһэн комсомолшууд болон залуушуул дайсанаа даран, Илалта туйлаха хэрэгтэ али зэргын ехэ хубитаяа оруулалсаа гээшэб. Ехэ дайнай үедэ Буряадай комсомолшуудай гаргаһан баатаршалга, габшагай ажал, эдэбхи эрмэлзэл, дүлэтэ үүсхэлнүүд областной комсомолой организациин түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй.

Саашадаа дайнай һүүлээр арадай ажахые һэргээн бодхоолгын, хүгжэлтын түсэбтэ табан жэлнүүдэй хойно хойноһоо һубарилдаһан түүхэтэ үедэ областной комсомолой организациин улам бэхижэһэниинь, ажал ябуулгынь үрэ дүнгүүдэй бүри арьбажаһаниинь манда мэдээжэ, бидэнэй һанал бодолдо бүхөөр хадуугданхай гээшэ.

Областной комсомолой организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо бидэ бүгэдэн хүрэжэ ерээд байнабди. Аха үеынхидэй ажалай гайхамшаг ёһо заншалаар хүмүүжүүлэгдэһэн мүнөө үеын комсомолшууд, хүбүүд болон басагад түрэл республикынгаа арадай ажахын бүхы һалбаринуудые, соёл болон эрдэм наукые хүгжөөхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулалсана. Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойе һайндэрлэхэ жэлдэ «XI табан жэлдэ — залуушуулай габшагай ажал, мэдэсэ, эдэбхи, оюун бэлиг зорюулха» гэһэн уряа доро арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ 100 мянган залуу ажалшад хам оролсонхой.

Арбан гурбан мянга гаран хүбүүд, басагад 1200 гаран комсомол-залуушуулай ажалша коллектив болон нэгэдэнхэй. Үйлэдбэриин талаар Ленинскэ комсомолой шангай лауреадуудай зэргэ улам олошорно. 1983 ондо Хурамхаанай районой Уланхаанай совхозой хонишон Дамба Дамбинов, Главбурятстройн 8-дахи СМУ-гай штукатур-шэрдэгшэ Галина Горшкова гэгшэд энэ дээдын нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин тоннельнэ 11-дэхи отрядай, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Валерий Прокушевой даадаг комплексно бригада «Табан жэлэй баатарнууд — комсомол-залуушуулай эрхим коллективтэ» гэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн габьяатай. Энэ хадаа эбтэй зэтэй коллективэй түрүүшын эрхим сэгнэлтэ бэшэ. Энэшье жэлдэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн, республикын комсомол-залуушуулай барилгашадай коллективүүдэй түрүү зэргэдэ ябана.

Кабанскын районой Хандалын совхозой механизатор Николай Калашников, Улаан-Үдын Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэгшэ Надежда Гладких гэгшэдэй СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан ушар республикын комсомолшуудые омогорхуулна. Комсомол үетэндэ ехэ этигэл найдабариин үзүүлэгдэжэ байһые үшөө нэгэ жэшээ гэршэлнэ. Арадай депутат гэһэн үндэр уялгые хоёр мянган комсомолшууд дүүргэжэ ябана.

Манай республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтажа байһан үедэ үргэдэһэн ажалай эршые улам шангадхаха зорилготойгоор «Республикын ойһоо Буряадай комсомолой ой хүрэтэр эршээ һуладхангүй хүдэлхэ!», «Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтая!» гэһэн уряатай үүсхэлнүүд мүндэлһэн байна. Областной комсомолой организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой — 1984 оной майн 5 болотор 20 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилхэ, 98,6 процент продукциие бусаалтагүйгөөр тушааха гэһэн уялга абаһан Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй комсомолшууд болон залуушуулай үнэтэ үүсхэлые ВЛКСМ-эй обкомой бюро һайшаагаа бэлэй. Тэрэ үүсхэлые республикын промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, хангалгын албанай, Байгал-Амарай түмэр зам баригшадай комсомолой олон организацинууд дэмжэһэн байна.

Үүсхэл гаргагшад, тэдэниие дэмжэгшэд, хэлэһэн үгэдөө хүрөө, прибор бүтээгшэ залуу үетэн абаһан социалис уялгаяа юһэн мянган түхэригөөр үлүүлээ. Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой Николай Кириковэй даадаг комсомол-залуушуулай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын 670-дахи СМП-гэй Михаил Кокориной хүтэлбэрилдэг түмэр замай монтернуудай, «БАМтоннельстрой» барилгын управлениин тоннельнэ 11-дэхи отрядай Валерий Прокушевой толгойлдог комплексно бригадануудай коллективүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргээд байна.

Республикын хүдөөгэй комсомолшууд болон залуушуул Буряадай комсомолой байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай үндэр дэбжэлтын оршон байдалда угтаба. Энэ түүхэтэ һайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ республикын олонхи колхоз болон совхозуудай залуу үетэн эдэбхитэй оролсоһон байна. Хориин районой Хүрбын совхозой комсомолшууд ба залуушуул, тэрэл районой Тээгдын дунда һургуулиин һурагшад, Улаан-Үдын районой Доодо-Ивалгын һүнэй комплексын коллектив энэ мүрысөөе үүсхэжэ, тэдэнэй жэшээгээр хүдэлхые уряалһан байгаа.

Хүдөө ажахын 29 мянга гаран залуу ажалшад, комсомол-залуушуулай 300 шахуу коллективүүд ажалай вахтада жагсаа һэн. Олон комсомолшууд болон залуушуул, ажалша олон коллективүүд табан һарын даабариие 1984 оной майн 5-да дүүргэхэ гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлжэ шадаа. Энэ талаар Хяагтын совхозой Хираанай-Адагай, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай, Зэдын районой «Октябрьский» совхозой Түбэй комсомол-залуушуулай фермэнүүдэй болон бусад олон коллективүүдые магтан дурдамаар.

Хонин ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан залуу хонишод, комсомол-залуушуулай коллективүүд шанга шалгалта бариха байнхай. Түл абалгын дүн гаргахада, комсомол-залуушуулай 25 бригада зуутанай зэргэдэ жагсаһаниинь элирхэйлэгдээ. Жэшээнь, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Юрий Намсараевай бригада зуун эхэ хонин бүхэнһөө 117, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Дамба Дамбинов — 113. Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой Юрий Цыретаровай —103 хурьга түлжүүлээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудай, хартаабхын болон овощой үндэр баян ургаса хуряажа абахын түлөө республикын залуу механизаторнууд, луговодууд, огородниод ехэ оролдолго гаргана. Таряалан болон сабшалан дээрэхи ехэнхи хүдэлмэри нютаг бүхэндэ, ажахы бүхэндэ эмхитэйгээр, агротехническэ тааримжатай болзор соо үнгэржэ байна. Механизаторнуудай хэхэ хүдэлмэри үшөө барагдашагүй. Хамтын подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэхэ дүй дүршэлэй үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байһаниинь һайшаамаар. Энэ аша туһатай хэрэгтэ комсомолшууд болон залуушуул эхи табина гэхэдэ, алдуутүй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэхэ тэмсэлдэ республикын 20 мянга гаран залуу эрдэмтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэй оролсожо, хубитаяа горитойгоор оруулна.

Республикынгаа комсомолой организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе һайндэрлэжэ байхадаа, бидэ өөһэдынгөө ажал ябуулгадахи дутуу дунданууд, үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд тушаа тоготохо, тэдэниие усадхаха хэмжээнүүдые тодорхойлхо уялгатайбди. Армиин комсомолой организацинуудай секретарьнарай зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко комсомолой ажал ябуулгые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн элирхэйлһэн, шэнэ зорилгонуудые табиһан, илангаяа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай асуудалда анхаралаа хандуулһан байна. К. У. Черненкын хэлэһэн үгын удхые республикын комсомолшууд болон залуушуул гүнзэгыгөөр ойлгоһон, батаар хадууһан, тэндэ хэлэгдэһэн зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, оюун бодолоо, бэлиг шадабаряа зорюулхаар зоригжонхой.

П. БАРТУНАЕВ,
ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь.

Табан жэлэй саана Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрика ашаглалгада ороо һэн. Энэ залуу предприятида ехэнхидээ залуушуул хүдэлдэг юм.

Оёдолой цехтэ Людмила Баяндуевагай хүтэлбэрилдэг оёдолшодой комсомол-залуушуулай бригада эрхимээр хүдэлдэг юм. Буряад ороной Россин гүрэндэ һайн дураараа нэгэдэн ороһоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлдэ залуу оёдолшод түсэбһөө гадуур 1000 хубсаһа оёжо тушааха гэһэн үндэр уялга абанхай. Энэ бригадада Насагма Пиртанова даабаряа хододоо үлүүлнэ, оёһон зүйлынь һайн шанартай.

Эсхэбэриин цехтэ Любовь Дрогобужевагай комплексно комсомол-залуушуулай бригада мүн лэ һайнаар хүдэлмэрилжэ. Буряадай комсомолой байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай ехэ амжалтатайгаар угтаба. Жэлэй эхинһээ табан һарын даабариие 105,2 процент дүүргэжэ, 645 килограмм трикотаж полотно алмажа, энэ бригада «Цехэй эрхим бригада» гэһэн солодо хүртэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эсхэгшэдэй бригадир Любовь Дрогобужева Галина Лебедева хоёр.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото

ТОО БА БАРИМТАНУУД

▲ РКСМ-эй областной организациин I съездын зарлагдаха үедэ манай республика дотор комсомолой 1834 гэшүүд, гэшүүндэ 201 кандидат тоологдожо байһан юм. I съездэдэ хабаадахаар тэдэнэрэй 5 комсомолшууд делегадаар һунгагдаа һэн. Съезд областной комитедые 17 гэшүүдһээ, 5 кандидадуудһаа бүридүүлээ. РКСМ-эй обкомой түрүүшын нэгэдэхи секретаряар Николай Кузьян һунгагдаһан.

△ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлшын жэлдэ манай республикын промышленностьда комсомол-залуушуулай фронтовой бригада гэһэн нэрэ зэргэтэй 2500 хүдэлмэришэдтэй 240 шахуу коллектив хүдэлжэ байгаа. Тиихэдэ үндэр баян ургасын түлөө социалис мүрысөөндэ 3595 залуу механизаторнууд, 5 мянган гэшүүдтэй комсомол-залуушуулай 159 звено, тракторна 171 бригада оролсоһон юм.

△ 1942 ондо 1865, 1943 ондо 8296, 1944 ондо 4790, 1945 ондо 3580 залуушуул Ленинскэ комсомолой гэшүүн болоһон байна. Дайнай жэлнүүдтэ 2764 комсомолшууд КПСС-эй гэшүүндэ абтаа һэн.

△ 1952 ондо комсомолой областной организаци 1318 эхин организациһаа нэгэдэһэн, 36,9 мянга шахуу гэшүүдтэй болоһон байгаа. 1954 ондо республикын колхоз, совхоз болон МТС-тэ хүдэлхөөр ВЛКСМ-эй 1079 гэшүүд хүдөө нютагуудта эльгээгдэһэн юм.

△ Комсомолой областной организаци жэлһээ жэлдэ ургана, бэхижэнэ. 1984 оной июниин 1-нэй байдалаар тэрэнэй зэргэдэ 127466 хүбүүд, басагад жагсана. Республика дотор комсомолой 1617 эхин организаци, ВЛКСМ-эй гурбан горком ба 20 райком байгуулагданхай. Тиихэдэ райкомой эрхэтэй комсомолой 30 комитет хүдэлнэ.

Залуу малшадай ажалдаа ехэ амжалта түйлахын тула хэдэн үеын шадамар бэрхэ малшадһаа халан абаһан дүй дүршэл сэгнэшэгүй үнэтэй байдаг.

САГААН ЭДЕЭ САЛГИДУУЛАГШАД

Ойн соорхойн үзэсхэлэнтэ һайхан газарта Хүрбын совхозой Могойн һү һаалиин фермын үбэлэй байра оршоно. Тэрэнэй зүүгээр, баруугаарнь холимог модод хаяатан урганхай. Зүгөөр баруун-урдуурнь шарьяа горхон харьялан урдана. Энэ багахан тала дээрэ нэгэн болон хоёр байратай арба шахуу гэр, улаан булан жэрылдэнэ.

Улаан булан. Мүнөө энэ үгэ ямаршьеб даа үшөө нэгэ шэнэ удхатайгаар шэхэндэм соностон, толгой соом бүрилдэн оробо. Үнэхөөрөө болоходо, хоёр жэлэй урда эндэ эмхидхэгдэһэн, комсомол-залуушуулай коллектив ажалай һүүлээр энэл улаан булангаа барандаа сугларжа, ганса хамтынгаа хүдэлмэри тухай хөөрэлдэдэг бэшэ, мүн һонирхолтой хэмжээ ябуулгануудые эндэ үнгэргэдэг, кинофильмнүүдые харадаг байха юм. Мүн городһоо ерэһэн артистнар эндэнь дуу дууладаг, хатар наада харуулдаг. Ажалша бэрхэ залуушуулые кигэжэл баясуулан хужарлуулдаг байна ха юм даа.

Улаан булан соонь ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурасхаалта улаан вымпел үлгөөтэй байна. ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай эрхим амжалтаар угтаһанайнгаа түлөө тус коллектив энэ хүндэтэ шагналда хүртөө бэлэй. Зүгөөр мүнөө урданьтуйлаһанаа улам арьбадхан, фермын малшад урагшаа улам дабшан хүдэлжэ байна. Тэрэнь тон һайшаалтай. Түрүү зэргэдэ комсомол һаалишад Т. Иванова, Е. Суровая, Л. Ихиритова, залуу коммунист Н. Дашибылова, тугалшан Б. Цыбанова, үхэршэд Д. Ербаев, А. Дагбаев болон бусад ябана. Одоол эдэ нүхэднай унаһан малгайгаа абангүй, эртэ үглөөнһөө үдэшэ орой болотор элбэг ехээр һү һаахын, сагаан эдеэ салгидуулхын түлөө тэмсэн ябагшад гээшэ гэжэ тэмдэглэмээр.

— Манай һаалишадай хүнгэн бэшэ ажалда үнинэй һаалишан Наташымнай эхэ Д. Дашибылова, Любын эхэ В. Ихиритова гэгшэд ехэл туһа хүргэдэг гээшэ,— гэжэ эндэхи комсомолой бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Татьяна Иванова хөөрэнэ. Тэрэ өөрөө Улаан-Үдын М. Н. Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум дүүргэһэн, зоотехник мэргэжэлтэй басаган. Тиибэшье һаалишан болохо хүнэй олдохогүй байхадань, «энэ тушаал даажа абаһууб, намдашье, бусадташье туһатай байхадаа болохо гээ бэлэй» гээд сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь хэлсэдэг.

— Таня Иванова бидэ хоёр сугтаа һураһан, удаань зоотехнигүүд болоно, нютагаа ерэхэдээ, бидэндэ таатай хүдэлмэри үгэгты гэжэ ябаа бэшэбди. Һаалишад болоно хүдэлхэдөө, олон юумэ ойлгохо байнабди. Хожом мэргэжэлээрээ хүдэлмэрилхэдэмнай, туһатайл байха ёһотой,—гэжэ Евдокия Суровая хөөрэнэ.

Фермын һаалишад һү абаха, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаряа һараһаа һара бүхэндэ ходол уридшалан дүүргэнэ. Түрүүшын кварталай туршада түсэбһөө гадуур 94 центнер һү тоһоной заводто эльгээгээ һэн. Үбэлэй һарануудай туршада үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һааха гэһэн уялгаяашье мүн лэ амжалтатай дүүргээ. Мүнөө энэ фермын һаалишад арга боломжонуудаа тодорхойлоод байхадаа, зунай дүрбэн һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн зорилго урдаа табинхай хүдэлнэ.

Россин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоһон тус коллектив гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэй түсэбые хахад һараар урид дүүргэхэ гэһэн хараатайгаар хүдэлжэ байна.

Иигэжэ Могойн фермын комсомол-залуушуулай коллектив Буряадай комсомолой байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтажа байна.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Хориин район.

> «...КОМСОМОЛДО ХОДОДОО ХАБААГАЙ ЗОХЁОХЫ БЭДЭРЭЛГЭ, ШЭНЭ ЮУМЭ ҮҮСХЭЛГЭ, БОДОТО БАЙДАЛҺАА ҮНДЭҺЭЛЭН ГАРАҺАН ЗОРИМГОЙ ТУРШАЛГА ЭНЭ УДААДАШЬЕ МҮНДЭЛЭН ГАРАХА ГЭЖЭ НАЙДАНАБ».
>
> К. У. ЧЕРНЕНКО.

«ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЯБАГ

Республикынгаа комсомолой организациин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые һайндэрлэжэ байхадаа, залуу наһан тухай, Эхэ оронойнгоо хүгжэлтэдэ тэдэнэй хододоо оруулжа байдаг ехэ хубита тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Комсомол болон залуушуул хадаа манай гүрэнэй түүхын шата бүхэндэ үрэ дүн ехэтэй хубитаяа оруулдаг гээшэ. Жэшээ болгон, 1970—1980 онуудые абаад харая. Эдэ жэлнүүдэй туршада хоридуугаар зуун жэлэй агуу хэрэг болохо — БАМ баригдажа байна. Нэлэнхы үргэн дайда газартай, байгаалиин ашагта малтамалнуудай баян хэбтэшэнүүдтэй дэлхэйн эгээн томо гүрэн — СССР-эй экономическа ба бэеэ хамгаалхы хүсэ шадалай бэхижүүлгэдэ гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ түмэр замай барилгада совет залуу үетэн гол үүргэ дүүргэнэ гээд онсолонтой Комсомол болон залуушуул хододоо иимэ байһам. Тэдэнэр лэ ажабайдалай түрүүшын зэргэдэ ябалсадаг.

Мүнөө иигээд саашадань хорёод, гушаад онуудай совет хүбүүд, басагадай ажал хэрэгүүд тушаа тогтохомни. Би өөрөө Буряад ороной эгээн баруун захын болохо Ахын райондо түрэһэн, бүхы наһаараа тэндээ ажаһууһан, ажаллаһан байнаб. Тиимэһээ залуу наһанаймни үйлэ хэрэгүүд бултадаа түрэлхи дайдатаймни холбоотой.

1927 он. Аха нютаг. Үшөөл арад зомнай урданайнгаа хуушанайнгаа янзаар ажаһуудаг һэн. Гэбэшье шэнэ үзэл бодол, марксизм-ленинизмын суртал һургаал заха холын нютагуудтахи олон түмэнэй ухаанда нүлөөлжэ захалаад байгаа. Балагтын хэдэн залуушуул (мүнөө «Коммунизм» колхоз) тэрэл жэлдэ комсомолой гэшүүд болоо һэмди. Аймагайнгаа түб һуурин Орлиг ерээ бэлэйбди. Б. Д. Мункенов, Л-Д М. Марзаев Б. Б. Никифоров, Г. Л. Хандуев, Л. Ш. Цыбиков ба би өөрөө тиихэдэ совет түрүү залуу үетэнэй зэргэдэ жагсаһандаа хэды баяртай, жаргалтай гэртээ бусаа һэнбибди.

Шэнэ ажабайдалай, революционно суртал һургаалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэ байһан тухайгаа тангариг үгэгдөө һааб даа. Үнэхөөрөөшье, бидэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула ехэ хүсэл оролдолго гаргадаг байгаабди. Жэшээлхэдэ, субботник, воскресник үнгэргэгдэхэ гэбэл, бидэ бултадаа нэгэ хүн шэнгеэр ерэдэг, үнэн шудар гы ажалаараа суг хүдэлһэн хүнүүдээ зоригжуулдаг һэмди. Мүн тэрэшэлэн хонишод, һаалишадай найрта ошохо донь, тэдэнэй орондо үлэжэ бусажа ерэтэрнь адууһа малыень адуулдаг байгдаа. Нэгэн гэбэл, холын малшадта ошожо, тэдэнэй ажалда туһалдаг бэлэйбди. Юрэдөө мүнөө бодоходомни, хэды ехэ ажал хэдэг, эсэхэ сусахаяа огто мэдэдэгүй байгаалди даа.

Үе саг бидэнэй урда ехэ зорилтэ табяа. Тиимэһээ бидэнэр, комсомолой гэшүүд ажабайдалай бүхы асуудалнуудые урагшатайгаар, зүбөөр шиидхэлсэхэ хэрэгтэ эгээн эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, ёһотой ударидагшад ябаабди. Бидэнэй оролдоо, тэмсээгүй һаа, хэн ябаха һэм. Энэ ушарые зүрхэ сэдьхэлээрээ той һайнаар ойлгонхой һэн тула

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГШЭ

1938 ондо Москвада болоһон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй Бүхэсоюзна суглаанай үндэр ендэрһээ «Зуун мянган басагад— тракторта»,— гэһэн Паша Ангелинагай уряа орон доторнай сахилгаан түргэнөөр тараа һэн. Энэ һайхан үүсхэл Буряад орондомнайшье үргэнөөр дэмжэгдээ бэлэй. Мүнөө үедэ эхэнэр трактористнар юрын үзэгдэл болонхой. Тиигэбэшье ганса эхэнэрнүүдһээ бүридэһэн тракторна бригаданууд, тэдэнэрэй түйлажа байһан амжалтанууд хүн зоной сэдьхэлые мүнөөшье болотор баяруулһан зандаа. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой орденто тракторист Евдокия Нимаевагай хүтэлбэрилдэг бригада район болон республика дотороо яһала суурхаа бэлэй. Һайн һайхан жэшээ болон эдэбхи үүсхэл хаанашье, хэзээшье хододоо дэмжэгдэдэг. Мүнөөдэрэй механизаторнууд оронойнгоо Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулхын тула үнэхэ зүрхэнһөө оролдоно. Үйлэдбэридөө үндэр дүнгүүдые түйлана. Һайхан жэшээнүүд үеһөө үедэ дамжуулагдан ябадаг. Арбадахи класс дүүргээд, түрэл ажахыдаа механизатораар хүдэлхэеэ шиидэһэн Баирма Рыгзенова мүн лэ тэдэнһээ, нютагайнгаа тракторист Е. Нимаеваһаа мүн лэ жэшээ абажа болоо. Тэрэ хара багаһаа хойшо механизатор эсэгээе дахажа, энэ тэрэ шүрэб шүнхэ мушха мушхаһаар, энэ тэрэнь юун гээшэб гэ гэһээр тракторай бүхы частьнуудые мэдэхэ, таниха болошоһон юм.

Үнгэрһэн жэлэй намар Баирма эсэгэтэеэ комбайнда хүдэлжэ, һайн үрэ дүн түйлаһан байна. Тэрэнэйнгээ түлөө Москва ошохо путевкоор шагнагдаа һэн. Харин мүнөө нютагайнгаа эхэнэрнүүдэй тракторна бригадада хүдэлнэ. Комсорг Баирма Рыгзенова ажахынгаа болон организациингаа ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадана, эхэ эсэгынгээ найгалые һайнаар харюулжа ябана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 114 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботнигой үдэр Баирма болон тэрэнэй нүхэд ехэ хэмжээнэй наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргаһан байна. Хүнэй үгөөр, түбһэн юумэндэ урагшаа һанаатай комсомол басаган Баирма ажабайдалайнгаа намтар һайханаар эхилбэ. Һая тэрээндэ МТЗ-40 түхэлэй шэнэ трактор даалгагдаа. «Булад хүлэгэй» залуу эзэн Баирма Рыгзеновада, оронойнгоо болон нютагайнгаа суута трактористбасагадай нэрэ солые дээрэ үргэн, амжалта түгэс хүдэлжэ ябахыень хүсэнэбди.

М. БАЛДАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баирма Рыгзенова.

Д. НИМАЕВАЙ фото

ЗОЛ ЖАРГАЛ ЗАЯАҺАН ЗАМААР

«брадууд» (буряадууд) гэжэ Зүүн-Урда Сибириин арад тухай Ородой албатан зон түрүүшынхеэ 1609 ондо джесар, арин гэхэ мэтэ жэжэ угсаатанһаа дуулаһан юм. 1625, 1626, 1627 онуудта ород хасагуудай багахан отрядуудай «братска газар» руу нэбтэрэн орохо һэдэлгэнүүд урагшатай байбагүй. Гэбэшье буряадуудай баяншье, олоншье, мүн Россиин мэдэлдэ орожо, алба түлэхэ болон ород албатан зонтой наймаа хэхэ дуратай байһан тухай эдэ отрядууд ортонуудһаа һайса мэдэжэ абаа һэн.

1628 ондо Енисейскһээ эльгээгдэһэн сотник Петр Бекетовэй отряд Шаманска шулуунуудые дабажа, Ангарые үгсөөд, Аха голой адаг хүрэбэ. Эндэ ажаһуудаг буряадууд һайн дураараа Россиин мэдэлдэ орожо, алба түлэхэ тухай зүбшөөһэн байна. Һүүлээрнь Бекетовэй отряд Үдын адагтахи буряад тосхонууд хүрэтэр Ангарые үгсөөд, тэдэниие дайгүйгөөр мэдэлдэ абаһан юм.

Албатадай отрядууд Ангар, Зүлхэ мүрэнүүдые зубшаад, Байгалай нүгөөдэ эрьедэ гараба. 1641 ондо Дээдэ-Зүлхын болон Хүдын буряадуудай Ород гүрэнэй мэдэлдэ орожо, алба түлэхэ болоһонтой дашарамдуулан, Верхоленскэ байшан табигдаа бэлэй.

1648 ондо Үдын буряадуудай Ойлонко (Иланко) ноён Красноярска острогто ерэжэ, Россиин мэдэлдэ һайн дураараа ороһон тухай тангариглаба. Тиихэдээ монгол тайшаанарай добтолгоһоо тосхонуудыень аршалхын тула тэрэнэй газерта байшан бодхоохо тухай Ойлонко гүйба.

Энэ мэтээшэлэн XVII зуун жэлэй хахадта Россиин гүрэндэ Баруун Буряад гол түлэб ороод байгаа һэн.

Байгалай үмэнэдэхи буряадууд болон ортонууд Россиин гүрэндэ мүн лэ һайн дураараа ороо юм.

«Урданъ үбгэ эсэгэнэрнай Монголой тайшаануудай мэдэлдэ байһан аад, тэдээнтэй сугтаа байха дурагүй боложо, бүхы отогуудаараа ородой мэдэлдэ ороһон юм. Мүн тэдэнэр олон жэл соо Нэршүүгэй үнинэй хасагуудтай хамта үнэн сэхээр алба хэжэ, дайсанай сэрэгшэдтэй ами наһаа гамнангүй тэмсэдэг байна»—гэжэ I Петр хаанда 1703 оной март соо гүйлтэ барихадаа, хори буряадуудай түлөөлэгшэд бэшэһэн юм.

Байгалай үмэнэдэхи нютагые мэдэлдэ абаха, хүтэлбэрилхэ, алба татабари суглуулха, наймаа хэхэ, хилын саанахи хаашуул, тайшаанарһаа эндэхи газарые аршалха үедөө ородууд хэдэ хэдэн зэмьеэ, байшангуудые бариһан байна. Тодорхойлбол, 1646 ондо — Дээдэ-Ангарай, 1648 ондо—Баргажанай, 1652 ондо—Баунтын, 1653 ондо—Иргэнэй, 1654 ондо—Нэршүүгэй, 1666 ондо—Үдын зэмьеэ, (1684 онһоо байшан), 1666 ондо—Сэлэнгын, 1675 ондо — Яруунын, 1676 ондо — Түнхэнэй байшангууд баригдаһан байха юм.

Буряадуудай, ортонуудай Россиин мэдэлдэ ороһоной гол шалтагааниинь гэхэдэ, хилын саанахи монгол тайшаанарай добтолгоһоо аршалуулха, мүн ородуудтай худалдаа наймаа хэхэ ябадал болоно.

Халхын хаашуул, тайшаанарай хоорондохи хёморолдоонһоо ойродуудтай болодог дайнуудһаа, манжын хидай дарлалта мүлжэлгэһөө тэрьедэжэ, монголой арад зон заримдаа өөһэдынгөө тайшаанарай урдаһаа эсэргүүсэн, олонхинь ондоо нютаг руу бодхуултан ябашадаг байгаа.

Жэшээнь, Монголһоо Байгал шадарай нютаг руу зөөжэ, Россиин мэдэлдэ ороо гэбэл, 1665 ондо — атаганууд, 1684 ондо Сайн-ноёной ашабагадууд, 1689 ондо — «Монголой газар дайдаһаа холодон, үндэр түрэлтэ Сагаан хаанай улас түрын мэдэлһээ Лубсан Охин тайшаа өөһэдынгөө зоноор гараба», XVII зуун жэлэй эгээл эсэстэ — Түшээтэ хаанай аймагһаа — үзөөн, сонгоол, хатагин гэхэ мэтэ яһатан, 1720 ондо—гурба таһаржа, табангууд гараһан болоно.

Монголһоо гарагшад нютагай буряад зонтой нэгэдэжэ, ёһо заншал, хэлыень абадаг һэн. Монгол уг гарбалтан болон Сэлэнгэ зубшан ажаһуудаг буряад отогууд хоорондоо холисолдоходоо, Сэлэнгын буряадууд гэжэ буряад арадай томохон нэгэ хуби бүрилдөө бэлэй. Мүн Монголһоо гараһан хонгоодорнууд Захааминай, Алайрай ба Түнхэнэй районуудта һууpижаһан байна. Тиин буряадууд болон ортонууд Россиин гүрэнэй бүридэлдэ гансата орошоо бэшэ, харин 30 гаран жэлэй туршада һубарижа ороһон болоно бшуу.

Россиин гүрэндэ Буряад ороной оролго тэрэ үеын эрхэ байдалда эгээл зүб замынь байһан юм.

Тэрэ сагһаа хойшо Буряад орондо ород һуурин, тосхонууд, хасагуудай станицанууд, хожомынь хотонууд бии боложо захалба. Буряад орондо һууpижажа, ажахын талаар түбхинэхэ хэрэгтэнь нютагай һуурин зон—буряадууд, ортонууд ород таряашад болон хасагуудта ехэ туһа хүргэдэг байһан гэшэ.

Жэшээнь, Сибириин хизаарта, Байгал, Ангар, Хяагта гурбанай хоорондо 10 мянган хүниие, тиихэдэ Байгалай саана тон түрүүн 2000 хүниие зөөлгэжэ асарха тухай указ 1799 ондо гараба. Зоодэлшэдэй тоодо сэрэгэй албанда ошохын оронд помещигүүдэй эльгээһэн крепостной таряашад, 25 жэл соо алба хээд, табигдаһан солдадууд, хаатаргада зарагдангүй үлэһэн гэмтэн ороһон юм. Эдээн тухай хэнэйшьеэ һайнаар анхараагүй һэн тула олон зониинь харгыдаа хосоржо, 1801 ондо Эрхүү хүрэтэр оройдоол 1454 хүн хүрэжэ ерэһэн байна. 610 хүниинь Байгалай саана эльгээгдэжэ, «Энгидэй мүрэниие зубшан, 105 мянган дистиинэ эгээл үрэжэлтэ газараа Хориин буряадууд тэдээндэ таһалжа үгэһэн юм. Мүн тэдэнэй түбхинэжэ, хүл дээрээ гарахынь тула бүхы хори зон хэдэн мянган адуу болон 1 мянган тугалтай үнеэдые, туһаламжа болгон, дамжуулаа бэлэй».

Тиихэдэнь ородууд ажахы эрхилхэ талаар баян дүй дүршэлөөрөө, буряадуудтай хубаалдадаг һэн. Жэшээнь, ород таряашадһаа газар элдүүрилхэ гурим буряадууд халажа абаһан юм. Энэ ушар ажахыень хүгжөөлгэдэ, байра байдалыень хубилган шэнэлэлгэдэ түйлэй ехэ удха шанартай байһан гэшэ.

Байгал шадарай буряадууд, хори буряадуудай угай бэшэгшэ Вандан Юмсуновай тэмдэглэһэнэй ёһоор, ородуудһаа һуража, XVIII зуун жэлэй эсэстэ яарса, шэниисэ, обёос, ешмээн ургуулжа захалһан байна. Ород таряашадта заалгаһан буряадууд хизаартаа газар ажалые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ зарим тэды хубитаяа оруулһан юм. «Таряан ажалые һаяшагай эрхилжэ захалбашье, тэрэнь буряадуудай дунда түргэнөөр дэлгэрээ, тэдэнэр лэ түрүүлэн, хадын горходой уһа татажа асараад, таряалангаа уһалдаг болоо һэн. Тэдэнэр ородуудһаа газар хахалжа һураа юм, харин мүнөө ородууд газар уһалха дүршэлдэ тэдээнһээ һуража байнхай»,—гэжэ «Буряадай ажахы» гэһэн статья соогоо олон жэл соо Сэлэнгын буряадуудай дунда ажаһууһан декабрист Н. Бестужев бэшээ һэн.

Газар элдүүрилхэ гурим болон зэр зэмсэгүүдынь буряадуудта ород таряашадайхидал тон адли байһан юм. «Доодо Худари болон Сэлэнгын эрьеэрхи буряадуудай таряалангуудые харабал, тэдэнэрые газараа ородуудһаа дороор элдүүрилнэ гэхын аргагүй»,— гэжэ тэрэ үеын нэгэ хүн бэшэнэ. Үшөө нэгэ гэршэ дансэ сооһоо «братска зон анзаһа дархалха талаар эгээл эрхим бэрхэнүүд», «анзаһа хэбэл, хойноһоонь харууһалһанайшье үлүү—өөрөө газар хахалжа ябаха, тиимэһээ бидэнэр газар элдүүрилгын зэр зэмсэг бүтээхэ, газараа элдүүрилхэ эрхим онол арганууды буряадуудһаа халан абаха баатай болонобди» гэжэ уншанабди.

Буряадай таряан ажалай диилэнхидээ худалдаа наймаандаа шэглүүлэгдэһэниинь хараада абаха хэрэгтэй. «Эрхүүгэй губернидэ, Байгал шадарай нютагһаа гадна, буряадууд ёһотойл талхаар тэдхэгшэд болоно. Харин урданъ Сибирь зөөжэ ерэгшэд тухай иигэжэ хэлэхын аргагүй», —гэжэ Н. Бестужев бэшэһэн байна.

Үбһэ хуряалгын онол аргануудташье буряадууд хэдэн шэнэ зүйл оруулһан юм. Урдань үбһэ сабшадаггүй байһан буряадууд тэрэнэй ашаар мал ажалаа бүри һайнаар эрхилхэ аргатай болоо һэн. Тэрэл Н. Бестужевнай хэжүүрнүүдээ буряадуудай тон шадамараар эшэлдэг тухай бэшэһэн байдаг. Һонин юумэниинь гэхэдэ, баруун гарайнь бариюулые ородуудтал адли эшыень түнхижэ, һуулгадаг бэшэ, харин зөөлэн бургааһа матажа, һүр таһамаар татажархидаг байна. Тиихэдээ тэрэ бариюлаа дуран соогоо бэедээ тааруулхада, зохид ха юм.

Буряадуудай сабшалангаа үтэгжүүлхэ болон уһалха гуримыень үндэрөөр сэгнэхэ хэрэгтэй. Тэрэнэй ашаар буряадууд урданъ хооһон хубхай байһан газараа һайхан ногоотой эрхим сабшалан болгожо шададаг байгаа.

Эрхүүгэй губерниин буряадууд үтэгжүүлгэ хэрэглэхэдээ, тон бэрхэ байһан юм. Нэгэ документ соо иигэжэ бэшээтэй: «Эгээл гээгдэнги нютагуудай буряадуудай малайнь дал хореонууд хүнүүдэйнь байрапаа сэбэрээр харууһалагдадаг. Нэг шэбхээ тэдэнэр тон үндэрөөр сэгнэдэг. Ольхооной буряадууд тэрэнэй эгээл эрхим найдамтай баялиг мэтээр гамнадаг юм. Хотон руунь орогты даа, тон наринаар сэбэрлээтэй, шаланьжэгдэхэн, ханаарнь малаа уяха хилгааһан аргамжанууд гуримтайгаар үлгөөтэй. Шэбхэ, юрэдөө, үгы. Хуу дууһан сабшалан дээрэ гаргагдаа».

Таряан ажал, үбһэ хуряалга хүгжөөһэнэй эсэстэ буряадууд һууринжанги байдалда орожо захалаа һэн. Ород таряашадай жэшээгээр буряадууд модон гэр, амбаар, ажахын бусад түхеэрэлгэнүүдые бодхоодог болобо. Барилга хэдэг болоходоо, дархашуул тэдээн соо олошороо. Тэргэ, шарга, анзаһа, борной гэхэ мэтэ зэмсэг тоногуудые дууһан хэдэг болобо. «Буряад гээшэмнай модошошье, түмэршэшье дархан, нарин дархашье урлаха, газаршье хахалха, үбһэшье сабшаха шадабаритай хүдэлмэришэ зон. Тэдээнгүй эндэ гайтай байха һэн. Европын маягтай бүхы мебелиие манай гэртэ буряадууд хээ, гэрыемнайшье барая, дүүдэмни бүхөөгтэй тэргэ дархалжа байнхай»,— гэжэ декабрист Бестужев бэшэһэн байна.

Зониие иишэ зөөлгэжэ, ажахын талаар Буряад орониие ашаглаһанай ашаар олзоборилгын болон энэ тэрэ юумэ болбосоруулгын промышленность, худалдаа наймаан бүри феодализмын үеһөө эхилээд, эндэ хүгжэжэ захалһан юм. XVIII зуун жэлэй эсэстэ Нэршүүгэй райондо мүнгэ олзоборилжо эхилээ һэн. Буряад үүлтэрэй хонидой нооһо эдлэдэг, Сибирь соо гансахан Тельминскэ сэмбын фабрика 1731 ондо байгуулагдаба. Мүн дабһа абаха, талха татаха, арһа элдэхэ, мылэ шанажа гаргаха гэхэ мэтэ үйлэдбэринүүд, шэл, зуруул бүтээдэг предприятинууд, түмэр хайлуулдаг заводууд бии болобо.

Буряад ороной экономическа хүгжэлтэдэ транссибирскэ түмэр замай барилга шухалын шухала удха шанартай байһан гэшэ. Тэрэ сагтаа агуу барилга гэжэ тоологдодог энэ хэрэгтэ буряадууд эдэбхитэйгээр хабаадаа юм. Түмэр замай татагдаһанһаа хойшо Буряад орондо шулуун нүүрһэнэй промышленность, бусад шэнэ предприятинууд байгуулагдаба. Мүн эгээл шухалань гэхэдэ, хүдэлмэришэн анги бии болоо бэлэй.

Россида Буряад ороной ороһон ушар буряадуудай соёл гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ һайн нүлөө үзүүлээ юм. Бүри 1725 ондо Эрхүүдэ монгол хэлэнһээ оршуулагшадай һургуули нээгдээ бэлэй. XIX зуун жэлэй эхеэр буряад нютагуудта бусад түрэлтэнэй училищинууд гэжэ нэрлэгдэһэн эхин һургуулинууд нээгдээ һэн. 1833 ондо Хяагтын ород-монгол һургуули байгуулагдаба. Тэндэ ород, буряад хасагуудай хүүгэд һурадаг байһан юм.

Буряад интеллигенциин түлөөлэгшэд, ород эрдэмтэдэй, зохёолшодой зохёолнуудые оршуулдаг һэн. Буряад арадые гэгээрүүлхэ хэрэгтэ, декабристнуудһаа эхилээд, большевигүүд хүрэтэр, сүлэлгэдэ зарагдаһан хаатаржаанууд горитой хубитаяа оруулаа юм. Буряад арадай экономико, түүхэ, этнографи, хэлэ, аман зохёол шудалха хэрэгтэ ород интеллигенци эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна. Имагтал ород эрдэмтэдэй оролдолгоор үндэһэн буряад эрдэмтэд, багшанар Банзаров, Гомбоев, Номтоев, Онгодов, Болдоновууд, Хангалов, Цыбиков, Богданов болон бусад ургаа.

Россиин пролетариадай революционно хүдэлөөнэй нүлөөн доро буряад арадай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн эхи абажа, бүри эршэдээ бэлэй.

Агуу ехэ Октябриин социалис революциин илан мандаһанай ашаар буряад арад эрхэ сүлөөгөө одоол олоһон юм. В. И. Ленинэй үүсхэлээр Коммунис парти болон Совет засагнай гэрэнэй түүхэдэ түрүүшын национальна гүрэн түрэ манай арадта олгогдоһон байна.

СССР-эй, Россиин Федерациин аха дүү арадуудай эбдэршэгүй бүлэ соо Буряад оромнай политическэ, социально-экономическа, соёлой асари ехэ хүгжэлтэ түйлажа, бүхы оронтойгоо суг хамта хүгжэлтэ түгэс социализмын шатада гаранхай.

И. АСАЛХАНОВ,
түүхын эрдэмэй доктор.

мад инженерынь В. М. Дымпилов) барилгашад тус больницые богони болзор соо һайн шанартайгаар барижа дүүргэһэн байна. Мастер А. Б. Павлов, бригадир П. Д. Норбоев гэгшэдэй үдэр бүриин анхарал оролдолгын, шадамар бэрхэ хүтэлбэрилгын ашаар больницын байра түргэнөөр баригдаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Тиихэдэ нютагай Соведэй гүйсэдкомой үүсхэлээр Санага тосхондо ажаһуугшад түргэнөөр больницатай болохын тула хэдэн дахин воскресникүүдые эмхидхэв. Ажалай болон партиин ветеран С. Х. Санжитов барилгашадта туһаламжа хүргэхэ комиссиие толгойлһон байна. Больницын хүдэлмэрилэгшэд, врачнууд ахамад врач Б. И. Балуевай хүтэлбэри доро шэрдэхэ, сагаадаха, шэмэглэхэ хүдэлмэринүүдые эдэбхитэйгээр хэдэг байгаа.

Иигэжэ Санага нютагта олоной хабаадалгатайгаар бүтэһэн шэнэ больница үүдэеэ сэлибэ.

Барилгашад ээлжээтэ энэ объектээ Россиин гүрэндэ Буряад ороной һайн дураараа ороһоор 325 жэлэй ойн баярта зорюулба.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Санага нютагай шэнэ больница.

Б. ЦЫРЕНОВЭЙ фото.

БАУНТЫН РАЙОНДО

ШЭНЭ ЯСЛИ-САД

Районой түб һууринда хүүгэдэй шэнэ ясли-сад ашаглалгада тушаагдаба. Болбосон түхэлтэй, уужам дулаан байра соо бағашуулые харууһалхада, хүмүүжүүлгэдэ эгээл таатай эрхэ байдал тогтоогдонхой. Ноадаха таһалга, унталгын таһалга, прачечна, кухни гэхэ мэтэ хуу аятай зохидоор түбхинүүлэгдэнхэй.

Үнинэй ясли-садта хүдэлжэ байһан хүмүүжүүлэгшэд Нина Петровна Хорунжая, Галина Васильевна Хатуева, комбинадые даагша Нина Петровна Тульнева гэгшэд илангаяа баяртайнууд.

Шэнэһэн мододой ургадаг сэбэр һайхан агаартай парк соо баригдаһан байшангай бишыхан ээдэй шууялдахань холоһоо дуулдадаг болоо.

БАРИЛГАШАДТА АЙЛШАЛБА

Багдаринай соёлой байшангай дэргэдэхи дуу, хатарай ансамбль БАМ-ай барилгашадта айлшалба. Нэн түрүүн 765-дахи километртэ хүдэлдэг барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын Шаховай хүтэлбэрилдэг бригадада хүрөө. Удаань 194-дэхи СМП-гэй хүдэлмэришэдэй, Таксимо станцида М. Кокориной хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүдэй һонирхол, анхарал татаһан байна.

Зоя Сабхеевагай буряад арадай хатарнуудые гүйсэдхэхэдэ, Владимир Лосевой дуу дуулахада, илангаяа ханамжатайгаар альга ташаа.

В. ИВАНОВА.

дэжэ байһан конференциин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй тухай дурадхалые баталан абалга бүхы гүрэнүүдэй—ядерна буу зэбсэгтэй, зэбсэггүйшье гүрэнүүдэй үндэһэн аша туһада харюусана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Бодото дээрэ энэнь ядерна буу зэбсэг хэрэглэлгые бүрин хүсэдөөр хорихо гэһэн удхатай бшуу. Иимэ алхам бэелүүлхэ тухай үгэеэ ойлголсолго Европодо сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөнэй аюулые һуларуулха арга олгохо.

Варшавска Договорой гүрэнүүд юрын буу зэбсэгүүдээр булюу хүсэтэй, тиимэһээ НАТО ядерна зэбсэг хэрэглэхэ баатай болохо юм гэһэн худал хуурмаг баримтануудта үндэһэлжэ, США-гай империализм, хархис хүсэнүүд ядерна буу зэбсэгүүдээр түрүүлэн добтолхо, хүсэ хэрэглэхэ юм гэһэн политикыень тэрэ эрид буруушааба.

Аюулгүйн Соведэй 20 жэлэй урда тээ байгуулһан хүсэнүүдэй бүридэлдэ дүн хамта 2347 хүнһөө бүридэдэг элдэб оронуудай сэрэгшэд ородог байна гэжэ энэ асуудалаар тэрэнэй эндэ толилуулһан элидхэл дотор заагдана. Арал дээрэ амгалан гайбан байдал хангахын тула, хёмороо зүришэлдөөнүүдые эбэй ёһоор гуримшуулан шиидхэхэ талаар бүри тааламжатай һайн байдал тогтоохын тула Кипртэ иимэ сэрэгүүдые байлгаха шухала.

МОТ-ой СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

ЖЕНЕВЭ. Ажалай уласхоорондын эмхиин (МОТ) генеральна конференциин 70-дахи сесси эндэхи Нацинуудай ордон соо нээгдэбэ. МОТ-ой 150 гэшүүн ороной делегадууд, тэрэ тоодо ажалай ба социальна асуудалнуудаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. А. Костин түрүүтэй СССР-эй делегаци тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. ВЦСПС-эй секретарь А. М. Субботин совет профсоюзуудые түлөөлнэ.

МОТ-ой 1983 оной ажал ябуулга тухай Ажалай уласхоорондын бюрогой (МБТ) генеральна директор Ф. Бланшерай элидхэлые сесси хаража үзэхэ, уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые, МОТ-ой нормативна ажал ябуулга, тушаа социалис оронуудай үүсхэлнүүдые, ажалаар хангагдалгын политикые зүбшэн хэлсэхэ, буу зэбсэгүүдые хурааха тухай, профсоюзуудай эрхэнүүд тухай, уласхоорондын экономическа шэнэ гурим тухай тогтоолнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхэ байна.

Капиталис болон хүгжэжэ байгаа зарим оронуудта хүдэлмэригүйшүүлэй улам олошорһонһоо, тэдэниие зайсуулха талаар эдэ оронуудай правительствануудай үрэ түгэс хэмжээнүүдые абажа шадахагүй байһанһаа уламжалан, ажалаар хангагдалгын асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ тон шухала удха шанартай байна гэжэ тэмдэглэгдээ. ЮАР-та бэелүүлэгдэжэ байһан апартеидэй политика тухай 1981 ондо шэнэдхэн хубилгагдаһан декларациин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудалаар хөөрэлдөөн үнгэрэгдэхэ. МОТ-ой ажал ябуулгые мүнөө үедэ дүтэлүүлжэ, тэрэнэй байгууламжые, онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха тухай асуудалые хаража үзэхэ байна. Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд энээниие бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ПОЛИТИКЫЕНЬ БҮРИН ДЭМЖЭНЭ

ПРАГА. Советскэ Союзай ба Варшавска Договорто хабаададаг бусад гүрэнүүдэй эб найрамдалта үүсхэлнүүд уласхоорондын байдалые һайжаруулха, ядерна дайе зайсуулан сараха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал болон манай бүмбэрсэгэй арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ бодото зам заажа үгэнэ гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй президент Г. Гусак, ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен эндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд дээрэ мэдүүлбэ.

Социалис оронуудай нягта жагсаал, дэлхэй дээрэхи демократическа, түрүү үзэлтэй ба эб найрамдалта бүхы хүсэнүүдтэй коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ажал ябуулгын нэгэдэхи шухала удха шанартай гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Өөһэдынгөө һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые бусад арадуудта баадхаха зорилготойгоор сэрэгэй-стратегическэ булюу хүсэтэй болохые һэдэдэг США-гай ба НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигуудай ээрхэг түримхэй, дай жүрөөдэһэн политикые ЧССР болон КНДР эрид буруушаагаа.

Корейн хахад аралай урда хубида американ сэрэгүүдэй байлгагдаһан ушар Корейе эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ замда ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна гэжэ Чехословакиин тала онсолбо. Мүнөө Вашингтон—Токио—Сеул гэһэн сэрэгэй бүлэглэл байгуулагдажа байна. Урда Корейһээ американ сэрэгүүдые дары гаргаха тухай эрилтэ ЧССР саашадаашье залан сэхээр дэмжэнэ.

ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН ТҮГЭЛДЭР ХҮСЭН

СЭВ-эй ГЭШҮҮН-ОРОНУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХАБААДАЛГАТАЙ ЭКОНОМИЧЕСКА ЗҮБЛӨӨЕ УГТУУЛАН

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведтэ нэгэдэдэг социалис хани харилсаата оронууд 35 жэлэй хугасаа соо дэлхэйн экономическа хүгжэлтын хүсэн түгэлдэр эрхэ нүхэсэл болоһон байна. Бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы хүн зоной оройдоол 9,8 процентынь ажаһуудаг, ажалладаг аха дүү гүрэнүүд дэлхэйн промышленна продукциин гурбанай нэгэ хубиие үйлэдбэрилнэ. Дэлхэйн национальна доходой дүрбэнэй нэгэ хубинь тэдэнэртэ хүртэнэ.

Социально-экономическа политическэ байгуулалтын ниитэ нэгэн байлгын, социализм ба коммунизм байгуулгын ниитэ нэгэн уг зорилгын үндэһэ һуури дээрэ гүрэнүүдэй хурдан түргэнөөр, үгэеэ ойлголсожо хүгжэлгын иимэ жэшээнүүд түүхэдэ үзэгдөөгүй юм. Энэ хадаа адли тэгшэ эрхын, бэеэ дааһан байдалаа хүндэлэлгын, национальна аша туһын, нэгэ нэгэндээ нүхэд ёһоор туһаламжа үзүүлэлгын гол ёһонуудай үндэһөөр түйлагдаһан хурдан хүгжэлтэ мүн.

Манай хани харилсаан политическэ ба экономическа бата бэхи үндэһэ һууритай. СЭВ-эй гэшүүн-оронууд адли экономическа үндэһэ һууритай, хүдэлмэришэн анги түрүүтэй арадай засаг түрэтэй гээшэ. Ниитэ нэгэн үзэл суртал — марксизм-ленинизм бидэниие нэгэдүүлдэг. Эдэ бүгэдэ харилсаа холбооной үндэһэ һуури дээрэ ажахыгаа хүгжөөхэ, уласхоорондын социалис ажалай хубаарилгын аша туһые хэрэглэхэ арга олгоно.

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай экономическа зүблөөн ажахыгаа тааралдуулан табилгада, хүгжөөлгэдэ шэнэ түлхисэ үгэхэ байна. Үгэеэ ойлголсоһоной ёһоор, энэ зүблөөн июнь һарын тэгэндэ Москвада үнгэрэгдэхэ юм. Түүхэтэ шэнэ шатада социалис экономическа харилсаае гүнзэгырүүлэн хүгжөөхэ талаар үгэеэ ойлголсоһон хараа шэглэлые зүблөөн тодорхойлхо зэргэтэй.

Хүгжэлтын ниитэ нэгэн стратеги хани харилсаата оронуудай хоорондохи нэгэдэлэй бата үндэһэ һуури болонхой. Тэрэ арадай ажахын түсэбүүдые зохилдуулан табилгада, үйлэдбэриие мэргэжүүлгэдэ, хамжуулгада түшэглэнэ. СЭВ-эй дээдын органой — тэрэнэй сессиин жэл бүриин заседанинууд дээрэ ниитын үйлэдбэриие түргэнөөр хүгжөөлгэдэ, эрдэм, техникын дэбжэлтые хурдадхалгадэ, национальна экономикын байгууламжые нарижуулан һайжаруулгада, ажахы доторой нөөсэнүүдые элсүүлэн хабаадуулгада харюусаһан харилсаанай гол шэглэлнүүд зохёогдоно.

Холын хараата хүгжэлтын гол шухала асуудалнуудай дээдэ хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар зүбшэн хэлсэгдэдэг болоһонһоо хойшо 15 жэл үнгэрөө. Тиихэдэ, 1969 ондо, Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, правительствануудай толгойлогшонорой хабаадалгатайгаар үнгэрһэн СЭВ-эй тусхай сесси дээрэ шухала документын — СЭВ-эй комплексно программын үндэһэ һуурида табигдаһан удаан болзорой зорилгонууд, гол ёһонууд тодорхойлогдоһон байгаа. Харилсаа холбоое, ажабайдалда шухала удха шанартай гол ёһонуудые, Соведэй ажал ябуулгын түхэл шэнжэнүүдые, онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха хамтын хараа шэглэлэй зүб байһые түүхэ бүрин хүсэдөөр баталба.

Мүнөө СЭВ хадаа Европын, Азиин ба Латинай Америкын аха дүү 10 гүрэниие нэгэдүүлдэг эбтэй, этэй, адли тэгшэ эрхэтэй бүлэ болоно. Хамтынгаа хүсэлэл оролдолгонуудаар тэдэ экономическа хүсөө оло дахин арьбадхаһан байна. Этигэмэ тоо, баримтануудые харуулая: имагтал 1950 онһоо 1982 он болотор СЭВ-эй оронуудай промышленностиин үйлэдбэрилэн гаргаһан бүхы продукци 13 дахин ургаа, гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ 30 дахин дээшэлээ. СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдэй хубида дэлхэй дээрэ машина бүтээлгын продукциин 34 процент, электрын элшэ хүсэнэй—21, нефтиин — 24, газай — 35, буладай — 32, хүдөө ажахын продукциин 20 процент хүртэнэ. Хэрбээ имагтал һүүлэй 25 жэлэй туршада хани нэгэдэлтэ оронуудай ажалшадай 75 миллион байра абаһан тухай дурдаагүй һаа, статистическэ баримта мэдээнүүднай дүүрэн бэшэ болохо хэбэртэй. Дэлхэйн эрдэм, техникын хүсэнэй гурбанай нэгэ шахуу хубиин манай гүрэнүүдтэ хүртэдэг байһаниинь гайхамшаг бэшэ аал?

СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн «юрэнхы дэлгүүрэй» гүрэнүүдэйхидэ орходоо, багсаамжалхада, хоёр шахуу дахин ехэ байна, манайда хүн бүхэнэй хүртэсэдэ дэлхэй дээрэхи дундуур хэмжээнһээ гурба дахин ехэ промышленна продукци гаргагдана. Манайда үйлэдбэри доройтон унадаггүй, социальна программанууд хороогдодоггүй, хүдэлмэригүйдэлгэ ушардаггүй, ажалшадай һуудал байдал муудадаггүй байна.

Өөһэдынгөө дутуу дунданууды обёорхо дурагүйшүүл ушардаг гээшэ. Эгээл тиимэһээ буржуазна экономическа литературада өөһэдтэнь тохёолдоһон дутуу дунданууд тухай юуншье хэлэгдэдэггүй. Харин Советскэ Союз болон СЭВ-эй талаар тэрэнэй союзнигуудта ушаржа байһан дутуу дунданууды үлөөн дуһаангүй хэлэхые хүсэдэг.

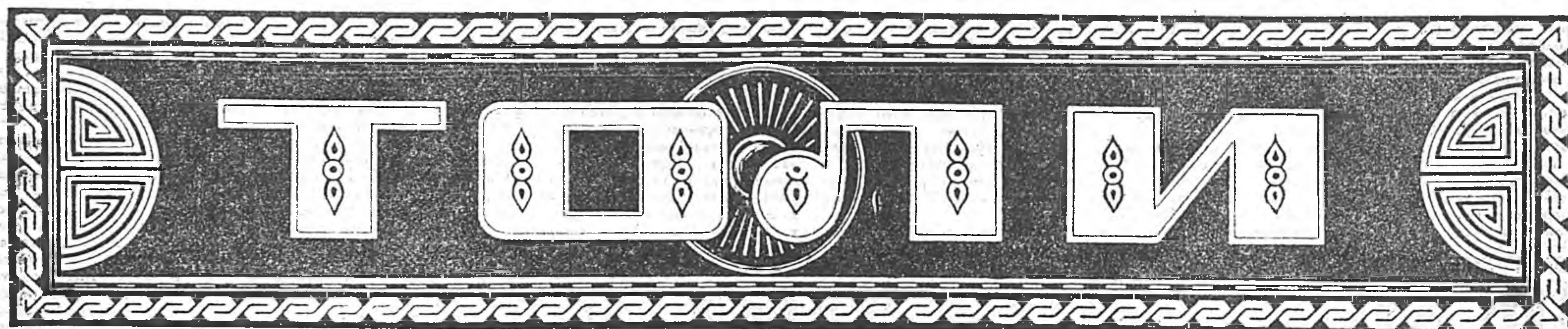
Үнэхөөрөөшье, Советскэ Союз болон СЭВ-эй бусад оронууд харилсаа холбоогоо хүгжөөхые үнэн зүрхэнһөө оролдодог. Бидэ союзнигуудаа шухала хэрэгтэй продукцяар, түүхэй эдүүдээр, түлишөөр хангадагбди. Тиихэдэ дэлхэй дээрэхи үнэ сэнгүүдһээ доогуур эдэ бүгэдые үгэдэг байнабди. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй турша соо аха дүү гүрэнүүдэй экономикодо горитой ехэ хубита болоо — 264 миллион тонно совет нефть болон нефтепродуктнууд, 92 миллиард кубометр газ, 128 миллион тонно түмэрэй руда эльгээгдээ. Бидэ хани харилсаата оронуудһаа шухала хэрэгтэй машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые, химическэ продукци абадагбди. Иимэ харилсаа холбооной ашаар далайн ба гол мүрэнэй суднануудаар эрилтынгээ 40 процентые, мүн гуталай—20, мебель, оёмол хубсаһа хунар болон консервэнүүдэй талаар хэрэглэмжынгээ 15 процентые хангадаг байнабди.

СЭВ-эй оронуудай ажахые түсэблэлгын гуримда «гадаадын худалдаа наймаанда хайхарамжагүйгөөр хандаха ябадал үшөөл үзэгдэжэ байһаар» гэжэ Баруун Германиин нэгэ экономист хэлэһэн (сэхыень хэлэхэдэ, бэшэһэн) байгаа. Энэмнай бодото юумые худал хуурмагаар харуулһан ушар болоно. ООН-ой Европодохи экономическа комиссиин секретариадай бюллетень дотор һаяхан тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, СЭВ-эй оронуудта үйлэдбэрилгын ургалта тэдэнэй гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ үргэдхэлгөөр түйлагдаһан байгаа. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлэй түрүүшын хахадта имагтал капиталис оронуудай дэлгүүр дээрэ худалдалга 16, харин капиталис оронуудһаа эдлэл хэрэгсэлнүүдые худалдажа абалга 11 процентээр дээшэлбэ.

Гадаада далайн саанаһаа табигдаһан зорилгонууд, худалдаа наймаанай, экономическа харилсаа холбооной үндэһэ һуурииe таһалдуулха гэһэн хүсэл эрмэлзэл хүгжэлтын үнэн зүб, залан сэхэ харгы замһаа бидэниие хадууруулжа шадаашьегүй, шадахашьегүй. Гэбэшье харилсаа холбоогоо тоонгүй байжа шадахагүйбди. Тиимэһээ СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай технико-экономическа хүгжэлтые хангаха гээшэ шухала удхатай.

Социалис хани харилсаата гүрэнүүдэй ажал ябуулгын стратегическэ үндэһэ һуури болохо хани нэгэдэлэй олохон шухала асуудалнуудые, экономическа хүгжэлтын холын хараата зорилгонуудые аха дүү оронуудай хүтэлбэрилэгшэд совет ниислэл хотодо зүбшэн хэлсэхэ байна.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Гэр бүлэ гээшэ общественын эхин үүр гэжэ мэдээжэ. Октябриин Агууехэ социалис революци энэ ойлгосые улам үргэдхэжэ, шэнэ, дэмбэрэлтэй hайхан удхатай болгоhон гээшэ ааб даа. Совет бүлын аша туhада, тэрэнэй гэшүүн бүхэнэй зол жаргалтай ажаhуухын, ажаллахын тулада мүнөө хэды ехэ юумэн хэгдэнэ гээшэб!

Владимир Лопсонович Сагалуевтанай бүлэ тухай би Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой Таhархайн отделениин мэдээжэ механизатор Д. О. Малзуровhaа дуулаа бэлэйб. Нютаг нугадаа алдаршаhан энэ бүлынхид тухай тэрэ иигэжэ хөөрэhэн байгаа: «Нэгэтэ тэдэнэйдэ орожо үзэбэл, ходо орожо байха дурантнай хүрэхэ. Ажалша бэрхэ бүлынхидтэй танил болоhоноороо үнэн сэдьхэлhээ омогорхожо ябахат».

Таhархай нютагай гол үйлсөөр Сагалуевтан ажаhуудаг. Үүдыень татажа орохо зуураа, үхибүүдэй хонгёо энеэдэ, хүхюун зугаа шагнажа, олон хүүгэдтэй үнэр баян айлайда хүрэжэ ерэhэнээ тухайлхат. Тиин уданшьегүй энэ гэрэй эзэд — хүхюун шогууша зантай, хөөрхэн илдам хүүгэдтэй уулзажа, сэдьхэлэйнгээ ханатар тэдэнэртэй хөөрэлдөөд, эсэгэтэйнь — Владимир Лопсонович Сагалуевтай танилсабабди.

«Бүлынхид тухайгаа хөөрэжэ үгыт», — гэжэ хандахадамнай, эсэгын шарайда баяр, омогорхолой тэмдэг үзэгдэхэдэл гэбэшье, «Юун гээд хөөрэжэрхилтэй байнаб даа. Юрын лэ айлайхин гээшэлди» — гэн, гараараа зангажархина. Гэбэшье энэ тэрые хэлсэhээр байтараа, Владимир Лопсонович Нина нүхэрөө дуудажа: «Айлшанаа бүлынхидтээ танилсуулаял даа. Шимни намдаа туhалжа үзэ», — гэхэ юм. Эсэгынгээ хэлэхые дууламсаараа, хүүгэдынь hард гэлдэн гүйлдэжэ ошоод, хоёр стул абаад ерэнэ. Багашуулынь намтай мэндэшэлсэhэн бэеэрээ саанахи таhалга руу ороодхибо. Теэд хараха янзада тэдэнэр эсэгэтээ зэргэшэн hууха угаа дуратайнууд хэбэртэй. Энэ ехэ бүлын гэшүүн бүхэн өөрыгөө түбшэн янзаар абажа ябажа hуранхай гээшэ ха гэжэ энэ жэшээ дээрэhээ ойлгохоор hэн.

— Манай гэртэ үргэhэ хүрэмөөр аажам байдал хэзээдэшье байдаггүй ха гэжэ заримдаа hанагшаб. Теэд яахаб, үнэхөөрөө ехэ бүлэ гээшэ аабзабди. Нэгэмнай багаяа hатуулжа, нүгөөдэмнай хэшээлдээ бэлдэжэ, бусад хүүгэднай гэрэйнгээ ажал хэжэ — иигэжэл үдэрнай үнгэрдэг лэ даа. Сүлөө сагшье гэжэ байгаа юм бэзэ. Теэд хүүгэд гээшэмнай, угайдхадаа олон байхадаа, наада зугаа hанажа ядадаггүй hэмнэй...

Зүб лэ даа. Энэ гэрэй хүүгэд hүбэлгэн хурсанууд, ажалша бэрхэнүүд гэжэ хүрэhөөр ойлгохоор. Мүнөөшье хажуугаарнай ажалаа хэн, hүндэлэн ехэ хүүгэдынь бидэн тээшэ анхаралтайгаар харасагаан үнгэрнэд. Эсэгынгээ багахан-шье гуйлтые алдангүй, дары дүүргэхээр бэлэн ябана ха юм даа. Эхэ эсэгэдээ энхэргэн зөөлэнөөр хандадаг байhанинь энээн дээрэhээшье харагдана гээшэ.

— Үхибүүдээ ямаршье ажалhaa тунхарихагүйгөөр хүмүүжүүлхые оролдонобди, — гэжэ Нина Ардашовнагай хэлэхэтэй адли, үүдэн нээгдэжэ, ехэхэн тэбэри түлеэ бариhан долоотойхон Зунды орожо ерэнэ. Пеэшэнэйнгээ хажууда түлеэгээ аятайханаар обоолhон бэеэрээ, тэрэ гадар хубсаhaяа тайлажа үлгөөд, гараа угаана, тиигээд хартаабха арилгажа ороно. Юрэдөөл, эхынгээ хэлэhые баталха гэhэн мэтэ...

Сагалуевтанай ехэ басаган Наташа «Аршаан» курортдо официанткаар хүдэлдэг. Удаадахи басаган Надинь тэндэхи санаторидо эдеэ шанагша болонхой. Лопсон хүбүүниинь Совет Армида албa хэнэ. Намсарай колхозойнгоо түрүү механизаторнуудай тоодо орожо ябана. Харин Сэрэн-Доржо 10-дахи, Жамбал-Доржо 7-дохи, Бага-Сэрэн 6-дахи, Дугар 4-дэхи, Туяна 2-дохи, Зунды 1-дэхи классуудай шабинар юм. Ехэ хүүгэдшье ажабайдалда өөhэдынгөө замые оложо ябаhан зон гээшэ ааб даа. Харин багашуул... Эдэмнай hүбэлгэн бэрхээр ургажа ябана гээ hэмди. Теэд хүүгэд гээшэмнай хүүгэд лэ ха юм даа. Нэгэн hургуулиhaa «2-ые» абаад ерэхэ, нүгөөдэнь хүүгэдээр hүгэсэлдэhэн байха. Ямаршье бүлэдэ иимэ ушарнууд болодог ха юм даа. Зүгөөр иимэ ушарай бүлэдэнь тохёолдоходо, Нина Ардашовна «ойлгууламжын» хүдэлмэриие оншотойхоноор ябуулдаг. Зэмэ хэhэн хүүгэдтэй тэрэ өөрөө хөөрэлдэдэг заншалтай. Эхын hургаалhaa хүсэтэй, эхын үгэhөө үнэтэй одоол юун байхаб!

Иимэ hайн hайхан хүүгэдые хүмүүжүүлжэ байhан түрэлхиднай хэд гээшэб гэжэ уншагшад hонирхохо ёhотой. Владимир Лопсонович Сагалуев хадаа түрэл колхозойнгоо хүндэтэй механизаторнуудай нэгэн юм. Харин Нина Ардашовна удаан сагай турша туугалшан ябаhан аад, мүнөө Таhархайн hүнэй комплексдо тэжээл буйлуулагшаар хүдэлнэ. 1977 ондо Нина Ардашовнада Эхэ-геройн үндэр нэрэ зэргэ олгогдожо, энгэртэнь алтан медаль яларaa hэн.

Сагалуевтанай бүлэ үнэр баян ажаhуудаг. Тэдэнэр үргэн уужам гэртэй, хүнгэн автомашинатай. Теэд энэшье гайхалгүй гээшэ ааб даа. Манай жаргалта үе сагта олон хүүгэдтэй зон зобохо ядахаяа болёо ха юм. Иимэл бүлэнүүд хэнhээшье жаргалтай, баян дэлгэр байха зэргэтэй. Энээндэ ямаршье маргалта байха ёhогүй. «Гэрээр дүүрэн хүүгэд — гэрээр дүүрэн баяр, жаргал гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байна даа. Энэшье гэртэ хүүгэдэй хонгёо энеэдэн хододоо зэдэлжэ байг лэ» — гэжэ зосоогоо шэбшэhээр, Сагалуевтанайхиhaa гаража ошоо бэлэйб.

ГЭРЭЭР ДҮҮРЭН БАЯР

Б. БИРБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛОЙ ТҮҮХЭ

ХЭСҮҮХЭН САГ БАЙГАА БЭЛЭЙ

(ДУРДАЛГА)

Хоридохи онуудай түрүүшын жэлдэ комсомолой зэргэдэ жагсаhан бидэндэ тэрэ үеын hүрөөтэйшье, орёошье байдал манай зүрхэ сэдьхэлдэ бүхөөр хадуурганхай юм. РКСМ-эй нэгэн ниитэ областной организаци байгуулха гэhэн мэдээсэлэй соносхогдоходо хаа хаанагүй — городуудта, ород деревнинүүдтэ, буряад нютагуудта комсомолшууд болон залуушуулай суглаанууд зарлагдажа, областной партийна организациин хүтэлбэри доро шэнэ байдалай, социализм байгуулгын хэрэгэй түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гэжэ тангаригладаг байгаа.

Буряадай республикын байгуулагдаха үеэр, илангаяа хүдөө нютагуудай, тосхон hууринуудай хүн зоной дунда ябуулагдадаг ниитын, ойлгууламжын хүдэлмэри гол түлэб комсомолшуудай, эдэбхитэй залуушуулай хүсөөр бэелүүлэгдэдэг hэн. Партийна ячейкэ олонхи газарта үгы байhан ааб даа. Тобшолон хэлэхэдэ, партиин гэшүүдэй үсөөн байhан дээрэhээ ушарhан байдал бэзэ.

Би өөрөө Элхиин буряад нютагуудтахи комсомолой түрүүшын ячейкэ эмхидхэн байгуулагшадай нэгэн гээшэб. Энэ ячейкэ 1922 оной июль hарада Ара-Хэжэдэ (мүнөө Горхон станци) мүндэлөө бэлэй. Нютагай 14 залуушуул тус ячейкын түрүүшын гэшүүд болоhон түүхэтэй. Удаань тэрэл жэлдэ Хара-Шэбэртэ (мүнөө «Дружба» совхозой отделени) нютагай 12 залуу эдэбхитэд комсомолой ячейкэ бии болгоо hэн.

Республикын байгуулагдаха үеэр манай эхин организаци 46 гэшүүдтэй боложо, нютагай коммунистнуудай ажал ябуулгада ехэл туhа хүргэгшэ hэмди. 1924 ондо үнгэргэгдэhэн нютагай Советүүдэй hунгалтын бэлэдхэлдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсагдаа. Партийна ячейкын эмхидхэгдээгүй нютагуудта политическэ удха шанартай энэ кампаниие имагтал комсомолшууд ябуулдаг байгаа бшуу. Тиихэтэй хамта түмэр замай вагонуудта город уруу эльгээгдэхэ түлөө тээхэ воскресникүүд эмхидхэгдэхэ. Уншалгын гэрнүүд, улаан булангууд, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхалгын пунктнууд нютаг бүхэндэ эмхидхэгдэжэ эхилээ. Шэнэ соёл нэбтэрүүлгын энэ хүдэлмэри комсомолшуудай хүсөөр бүтэдэг байгаа. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүдөөгэй хүбүүд, басагад энэ hуралсалда ехэл эдэбхитэйгээр ябадаг бэлэй.

Үзэг бэшэг мэдэхэгүй байдалые усадхалгын пунктнуудта тэрэ сагта hуража, ном уншаха, бэшэг бэшэхэ шадабаритай болоhон нютагаймнай олон залуушуул удаань дунда, дээдэ hургуули дүүргэ-

hэн, эрдэмэй дээдын
жэл шудалhан намтар
лоо. РКСМ-эй манай
организациин комсом
соёл-гэгээрэлэй ехэ ху
ри нютагай үмсын
хүн ,зоной дунда яб
hэн. Ойлгууламжын ту
ри ябуулхынгаа хажу
мүнөөнэйхеэр болоходо
церт табидаг, хамтын
эмхидхэдэг, революц
hайндэрнүүдые эмхидх
гэргэдэг байгаа. Иимэ
мэри хүн зониие гэгэ
ниитын эдэбхи бадар
рэгтэ гүнзэгыгөөр ну
hэн гэжэ тэмдэглэхэ

Тиигэhээр байтар
ажалтай таряашадые
ажалда шэлжүүлэн о
нюдарган баяшуулые
ха, харанхы мунхаг
тараагша ламанарт
сүү шанга тэмсэл
hааб даа. Энэ тэмсэл
лайда минии нүхэд
молшууд ябадаг бай
мэдээжэ. Элхиин ком
шууд ТОЗ, артель, к
байгуулха хэрэгтэ эд
гээр, бэрхэшээлhээ
тагүйгөөр хабаадалсаh
шээтэй. Хамтын шэн
нүүдые нютаг нютаг
хидхэхэ зуураа, олон
най тэдэниие хүтэл
ехэ этигэл найдабари
тэдэг hэн. Тиихэдэ ур
шад ябаhан Д. И. Пу
Д. С. Эрдынеев, Б. Ж
банов hанаhан хэрэгэ
hэн, габьяата наhанайн
ралтада гаранхай, ж
эдлэн ажаhуудаг.

Юрэдөө, Элхиин бур
тагуудтахи комсомол
рүүшын ячейкын гэшү
hан, эдэбхитэй ниитын
ябуулгаар суурхаhан ор
хуу үбгэд, хүгшэд мү
энхэ мэндэ ажаhуу
бэеэ үргэнэ, хүмүү
шадал зэргээрээ ниит
байдалда хабаадалсана
нүхэднай Эсэгэ ороно
гаалгын Агууехэ дайн
доhон аад, нютагаа б
hэн даа. Энэ ехэ го
түрүүлдэг. Тэдэнэр
мэндэ удаан сагта
hаа, залуу наhанайнг
тын хүдэлмэриин, сэз
тэмсэлэй аша үрые б
хераха, баярлан бай
нөө үеын залуу ү
мүүжүүлхэ хэрэгтэ эд
хабаадалсажа ябаа
Теэд яахабши, эдэб
ушардаг ха юм даа.

Республикынгаа ком
организациин байгуул
60 жэлэй ойе hайн
байhан энэ түүхэтэ са
рэнэй мүндэлэлгын эх
хабаадалсаха зол хүбит
hан хүн гээшэб. Тии
тула энэ бишыхан
уншагшадта дурадхах
лэн түрөө юм даа.

Р-Д. ШИР
хореод он
комсо
тусхайта пенси
Загарайн район.

«ДАНКО» — ФЕСТИВАЛИИН ЛАУРЕАТ

hайн дуранай театральна коллективүүдэй «БАМ-ай театральна хабар» гэhэн II фестиваль Буряадай участогта амжалтатайгаар үнгэргэгдэбэ. Северомуйск посёлогой залуушуулай «Эксперимент» гэжэ театр, эстрадна миниатюрануудай театр, Северобайкальскын хүдэлмэришэн залуушуулай «Данко», «Вдохновение» гэжэ театрнууд, Кичерэ hууринай «Залуу гварди» гэжэ арадай театр, Нижнеангарскын арадай театрай коллективүүд тусхай жюрин болон харагшадай үзэмжэдэ өөhэдынгөө зүжэгүүдые харуулhан байна.

Фестивалиин үдэрнүүдтэ дүн хамта арбан нэгэн зүжэгтэй харагшад танилсаа. Тодорхойлбол, «Залуу гварди» гэжэ арадай театрые байгуулагша, БАМ-айхидай түрүүшын режиссёрнуудай нэгэн Анатолий Байковой дурасхаалда зорюулагдаhан «Зүрхэнииинь халуун зандаа үлэнхэй» гэжэ зүжэг, тэрэшэлэн Александр Гельманэй «Скамейка», Евгений Шварцын «Хоёр клён», Сергей Михалковой «Пуэрто-Маэртедэхи сошордомо hүни» гэхэ мэтэ зүжэгүүд харуулагдаа.

Фестивалиин дүнгүүдые жюрин согсолhоной ёhоор, режиссёр П. Киселевагай хүтэлбэрилдэг Северобайкальскын «Данко» театрайхидта нэгэдэхи hуури олгогдожо, лауреат гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Мүн лэ энэ посёлогой хүдэлмэришэн залуушуулай «Вдохновение» (режиссерынь Н. Звонкова), Северомуйскын «Эксперимент» театрайхид (режиссерынь О. Зиновьева) фестивальда илагшад болобо.

Түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай соёлой таhагые даагша В. Ковтуной толгойлhон эмхидхэлэй комитедэй тусхай шангууд эхэнэрэй ба эрэ хүнэй рольнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхэhэн Н. Скогорева А. Зиновьев хоёрто барюулагдаа.

Манай корр.

АРАДАЙ ТЕАТРАЙ 25 ЖЭЛ

БАЯН ТҮҮХЭТЭЙ

Тэбхэр 25 жэлэй саана, 1959 оной март hарада Хурамхаанай Алла нютагта hайн дуранай драматическа коллектив мүндэлhэн түүхэтэй. Тиин арадай театрай 25 жэлэй ойн баярта зорюулагдаhан суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совхозоймнай партбюрогой секретарь А. Д. Цыремпилов тус коллективэй зохёохы намтар тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө hэн. Нютагтамнай арадай театрай мүндэлhэн ушар урдын түүхэтэй бшуу.

1930-аад онуудта нютагаймнай бэлигтэйшүүлэй хүсөөр уран hайханай хүдэлмэри гайхалтай түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байгаа. hургуулиин багша Д. П. Рабжаев арадай дуунуудай аялга хүгжэмые зохидоор хэрэглэн, дуунуудые зохёодог, өөрөө тэдэнээ шадамараар гүйсэдхэдэг hэн. Тиихэдэ нютагай үндэр наhатан Б. Ц .Сабхаев хоморой бэрхэ үльгэршэн бэлэй. Арадай аман үгые тэрээнhээ hайнаар мэдэхэ хүн үгы hэн хаш. 1940 ондо Москвада үнгэргэгдэhэн Буряадай искусствын ба литературын нэгэдэхи декадада залуу бэлигтэд Ц. Б. Будаев С. Б. Галсанова хоёр (мүнөө тэдэнэр наhанайнгаа амаралтада гаранхай) хабаадалсаhан байха юм. Харин Д. М. Гомбоева, С. Ц. Митапова, Д. Э. Онгориев гэгшэд арадай дуунуудые айхабтар бэрхээр гүйсэдхэгшэ hэн.

50-яад онуудаар Дэрээнэй уран hайханай коллективүүд улам бэхижэжэ, удха түгэлдэр программануудтай болоо. Энээндэнь П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй-театральна училищи дүүргээд, манайда хүдэлхөөр ерэhэн Б. Б. Мунгунов, Н. Б. Бадмаев гэгшэдэй хубита ехэ байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Хожомынь тэдэнэй эхилhэн хэрэгые В. Ц. Баторов үргэлжэлүүлээ (мүнөө тэрэ совхозой директорээр хүдэлнэ, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болонхой. Тэрэнэй хүтэлбэри доро уран hайханай хүдэлмэридэ хабаадагшадай тоо олошоржо, аяар зуу гаранда хүргэгдэhэн байгаа.

1970 ондо нютагаймнай дуунда дуратайшуулhaa бүридхэгдэhэн хоор арадай уран бүтээлэй республиканска конкурсдо хабаадажа, Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын дипломоор шагнагдаhан юм. Солистнар Галина Шагтаханова, Жамба Борбонов, Хэшэгтэ Цыренов, Дамба Батуев, Софья Цыбикова, Радна Баторов гэгшэд тиихэдэ мэргэжэлтэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн габьяатай.

Уран hайханай самодеятельностиин иимэ дэмбэрэлтэйгээр хүгжэжэ байгаа сагта арадай театршье манайда мүндэлхэ ёhоороо мүндэлөө hэн бэзэ. Буряадай мэдээжэ драматург Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэhэн зүжэгөөр hайн дуранай драматическа коллективэйхид зохёохы намтараа эхилээ hэн. Тус зүжэгые В. Ц. Баторов найруулан табиhан байгаа. 1959 ондо үнгэргэгдэhэн уран hайханай самодеятельностиин республиканска конкурсдо хабаадахадаа, тэдэнэр онсо hайшаалда хүртэжэ, түрүү hуури эзэлhэн байха юм. Арадай театрнуудай республиканска конкурсын 1961 ондо үнгэргэгдэхэдэ, дэрээнэйхид Б-М. Пурбуевай «Сасуутан» гэhэн зүжэгөөр хабаадалсаhан түүхэтэй. Тиихэдээ Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын 1-дэхи шатын дипломоор шагнагдаа. Энэ сагhaa хойшо тус коллектив «арадай» гэhэн нэрэ зэргээ жэлhээ жэлдэ батадхана.

Ц. Шагжинай «Тангариг» гэhэн зүжэгые арадай театрайхид эрхимээр найруулан табижа, арадай уран бүтээлэй бүхэроссин ба бүхэсоюзна фестивальнуудта хабаадалсаа hэн. Тиихэдээ арадай уран бүтээлэй бүхэроссин 1971 оной фестивалиин дипломант боложо амжаhан, 1977 ондо Шэтэдэ үнгэргэгдэhэн бүхэсоюзна фестивальда лауреадай нэрэ зэргэдэ, ехэ алтан медальда хүртэhэн юм.

Хорин табан жэлэй туршада Дэрээнэй арадай театрайхид 17 зүжэг, олон тоото концерт бэлдэжэ харуулhан байна. Тэрэ тоодо Х. Намсараевай «Тайшаагай ташуур», Ц. Шагжинай «Хабарай дуун», «Шүдхэртэй сүндүүг», Д. Батожабайн «Урбаанай уршагта ябадалнууд», Ц. Дондокова Ф. Сахиров хоёрой «Дабhанай амтан» гэhэн зүжэгүүд эрхимээр табигдаа бэлэй. Театрай ветеранууд Даша Аюшеев, Софья Цыбикова, Бата Арамхиев, Бальжинима Мунгунов, Нам Бадмаев, Очир Ринчинов, Анна Чойропова болон бусад тус зүжэгүүдтэ хабаадажа, актёрско бэлиг шадабаряараа олониие бахархуулаа hэн. Арадай театрай хүгжэлтэдэ СССР-эй арадай артист, Гүрэнэй шангай лауреат Г. Ц. Цыденжапов, РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Ц. Г. Шагжин, РСФСР-эй габьяата артистнууд Б. Г. Аюшин, П. Н. Николаев гэгшэд бага бэшэ нүлөө үзүүлhэн байха.

Арадай театрай эдэбхитэйшүүлые эндэ заабол нэрлэлтэй. Совхозой комсорг Галина Цыремпилова, мал адуулагша Дабаа Будаев, hаалишан Валерий Цыремпилов, багша Сергей Делбонов, совхозой бухгалтер Сэсэгма Бадмаева гэгшэд ажалайнгаа үдэрэй hүүлээр соёлой байшанда сугларжа, ээлжээтэ зүжэгөө бэлдэхэ хэрэгтээ сүлөө сагаа дууhыень зорюулдаг заншалтай. Соёлшод Александр ба Алексей Санжиевүүд, кочегар Николай Мухутаров, шофёр Валерий Дашиев, соёлой байшангай директор Доржи Урбасаев — эдэ нүхэднай мүн лэ сценэдэ эльгэлэн дурладаг байха юм.

Удаань арадай уран hайханай хүдэлмэриие хүгжөөн hалбаруулха хэрэгтэ онсо габьяатай байhанайнь түлөө, 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба республикымнай Соёлой министерствын Хүндэлэлэй грамота тус коллективтэ барюулагдаа. hүүлээрнь арадай театрай ветерануудта, эдэбхитэйшүүлдэ Хүндэлэлэй грамотанууд, гарай бэлэгүүд барюулагдаба. Тэрэнэй удаа Б-М. Пурбуевай «Талын басаган» гэhэн зүжэг харуулагдажа, олоороо суглараhан харагшад театрайхидай шэнэ бүтээлые халуунаар угтажа абаба. Тиин Дэрээнэй бэлигтэйшүүл Б. Н. Вампилов түрүүтэй харюусалгата жюрин hайшаал магтаалда хүртэжэ, «арадай» гэhэн үндэр нэрэ зэргээ дахяад баталhан байна.

Ж. БОРБОНОВ.
Хурамхаанай район.

«ҮНГЭ БУДАГААР ЭЛБЭГ ДАА...»

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай илалта туйлаhаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан уран hайханай hайн дуранай коллективүүдэй бүхэсоюзна харалгатай зохилдуулан, Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей соо республикын үхибүүдэй зурагай болон гар урлалай выставкэ нээгдэбэ.

«Эб найрамдал мандаг лэ!» гэhэн уряа доро эмхидхэгдэhэн тус выставкын нээлтэ дээрэ республикын соёлой министр нүхэр Д. З. Жалсараев сугларагшадые амаршалан үгэ хэлээ.

— Үнгэргэгдэжэ байгаа бүхэсоюзна харалгын үедэ хүдөө нютагуудаар, hургуулинуудаар үхибүүдэй уран зурагай конкурс-выставкэнүүд эмхидхэгдээ hэн. Удаань районуудай выставкэнүүд үнгэргэгдэжэ, тэндэ hайшаагдаhаниинь энэ гурбадахи шатадаа, республикын үзэмжэдэ асарагдаба гээшэ, — гэжэ нүхэр Д. З. Жалсараев тэмдэглээ.

Дүн хамта үхибүүдэй табан зуу шахуу зураг, уран бүтээл, hиилүүр гэхэ мэтые дэлгэhэн выставкые баяр ёhололой оршон байдалда эдир басагад Галя Вишнякова Дина Балданова хоёр нээжэ, эндэ олоороо сугларhан хүүгэдэй саадуудай балшар наhатаниие эхин болон дунда hургуулинуудай hурагшадые залнууд руу уриба.

Выставкэдэ табигдаhан олонхи зурагууд зунай темэдэ зорюулагданхай. Хүхэ номин тэнгэрээр тамаржа ябаhан хүбэн сагаан үүлэнүүд, үргэн тала, нуганууд, хада гүбээнүүд, уhа голнууд, тоором, нуурнууд болон байгаалиин олон зүйлэй үзэгдэлнүүд эдир hонюуша нюдөөр харагдажа, уран гоёор зурагданхай. Улаан-Үдэ хотын 46-дахи hургуулиин hурагша Николаев Витя «Хүгшэн эжымни гэр», «Нуурай захада», гэhэн зурагуудаа выставкэдэ дурадхаhан байна. Тиихэдэ Хори тосхоной хоёрдохи hургуулиин арбан наhатай hурагша Баринова Маринын уhан шэрээр зураhан, «Зун» гэжэ зураг үнгэ будагаар элбэг даа. Мүн энэл hургуулиин гурбадахи классай hурагша Дармаева Надиин «Шугы» гэжэ зураг, арбан хоёртой Дашадоржиев Владигай «Сэргэдэ уялатай байhан морине» харахада эжэлүүдгүй миhэрэл түрэнэ. Хори тосхоной мүн лэ хоёрдохи hургуулиин найматайхан Ванзатова Улзымагай «Манай газаа», «Эб найрамдал мандаг лэ!». Абидуев Эдигэй «Томо hархяаг» гэhэн үльгэрэй удхаар зураhан зурагууд багашуулай анхарал татана.

Тиихэдэ Хяагта хотын үхибүүдэй искусствын hургуулида ябадаг арбан нэгэн наhатай Цыбиктаров Бэлигтын «хүдөөгэй хабар» гэhэн зурагай дэргэдэ хүн зон удаан тогтожо, авторайнь хожомоо бэрхэ уран зурааша болохо байhандань батаар этигэнэ.

Республикын үхибүүдэй урлал, зурагай выставкэдэ табигдаhан манай эдир үетэнэй зохёолнууд соо амгалан тайбан ажабайдалаймнай hүлдэ эли тодоор мэдэрэгдэнэ.

Дурсагдагша выставкын нээгдэhэнэй удаа уран зурагай музейн газаадахи талмай дээрэ үхибүүд үнгэтэ мелнүүдээр зурагуудые зуража мүрысэбэ. Тэдэ зурагуудайнь гол удха мүн лэ «Эб найрамдал мандаг лэ!» гэhэн уряа доро гаргагдаа. Тэрээндэ хүүгэдэй саадуудай үхибүүд, эхин hургуулинуудай hурагшад олоороо хабаадалсажа, бэлэг сэлэгүүдтэ хүртөө.

Б. ЖАНЧИПОВ,
манай корр.

hОНИРХОЛТОЙ МҮРЫСӨӨНҮҮД

Роспотребсоюзай кооперативна техникумууд болон училищинуудай командануудай дунда хүнгэн атлетикээр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ үнгэргэгдэбэ. Манай зонын 18 командын 150 гаран хүнгэн атледүүд мүрысөөндэ хабаадаhан байна.

Шэтын кооперативна техникумэй hурагшад командаараа зонын чемпионууд болобо. (1-дэхи зураг) Красноярскын кооперативна техникумэй хүнгэн атледүүд — хоёрдохи, Тюмениин түлөөлэгшэд гурбадахи hууринуудые эзэлээ. Нёдондо жэл зоно соогоо шалгараhан Новосибирскын кооперативна техникумэй hурагшад дүрбэдэхи hуурида түрипдэшөө.

Улаан-Үдын кооперативна техникумэй хүнгэн атледүүд hула муу бэлэдхэлтэй байжа, аяар 11-дэхи hуури эзэлбэ. Энэнь манай техникумдэ хүнгэн атледүүдые hорилгодо hула анхаралай хандуулагдадаг байhые гэршэлнэ. Ушарынь гэхэдэ, гурбан жэлэй урда тээ манай республикын түлөөлэгшэд зоно соогоо илажа гараа hэн шуу. Урзанда хоёрдохи, нёдондо табадахи hууринда гараhан байгаа. Харин мүнөө...

Владивостогой түлөөлэгшэ В. Донцевич дискэ шэдэлгээр, ядро түлхилгөөр илажа гараа. Шэтын кооперативна техникумэй hурагша Г. Коробенкова 400 болон 800 метрэй урилдаануудта шалгарба. Хүбүүдэй дундаhaa эдэ зайнуудта В. Митяев (Омск), Я. Гебель (Горно-Алтайск), А. Овчинников (Новосибирск) гэгшэд түрүү hууринуудые эзэлhэн байна. Я. Гебель 200 метртэ түрүүлжэ гараа.

Дүтын зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда басагадай дундаhaa Тюмениин кооперативна техникумэй hурагша Н. Секушина зонын чемпионка болобо. Үндэрые харайлгаар Хабаровска хизаарай түлөөлэгшэ С. Поддубская 170 сантиметрые гаталжа, бусадhaa hураггүй булюу байгаа. (2-дохи зураг).

Улаан-Үдын кооперативна техникумэй hурагшад соохоо гансал Нина Чижовагай үрэ дүнгүүдые тэмдэглэлтэй. Тэрэ 1500 болон 3000 метртэ урилдахадаа, зонын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЮРӨӨЛНҮҮД

Түлиhэн галтнай
Түмэн жэлдэ зула болог,
Түрэhэн үритнай
Энхэ мүнхэ жаргаг!
hахал сагаан үбгэн боложо,
hаншаг сагаан хүгшэн боложо,
Түрөөр бууха басагатай,
Төөлэй хүндэхэ хүбүүтэй боложо,
Ута наhа наhалжа,
Удаан жаргал эдлэгты!
Ардагай hайн хүлэгтэй боложо,
Ашанараар олон үр...
Зээрдын hайн хүл...

Зээнэрээр олон үр...
hаба hуулгаар бү...
hүн сагаан эдеэ...
Булаг мэтэ бурь...
Горхон мэтэ хары...

(Цахир нютагта...
тай ЖАЛСАНО...
РЭНhЭЭ бэшэгдэ...

ПРАВДА БУРЯ...

Нэгэдэхи хууд...
«КПСС-эй ЦК-гай П...
родо», «БАМ-ай ба...
эршэмтэйгээр ябууд...
ТАСС-ай мэдээ...
«Студентнүүдэй отря...
замда!» — түрүү б...
хад жэлэй түсэб ...
дүүргэхэ!» — мал ажа...
дуктнуудые дүүргэх...
жэлэй түсэбэй дүүр...
хай. Зунай агит-тал...
та. «Түрүүшын у...
нууд» — Л. Смирнов...
респонденци.

Хоёрдохи ху...
тематическа. «Комму...
залуушуул байгууж...
той» гэhэн ниитэ...
доро бухы материал...
лилогдоно.

Гурбадахи ху...
КПСС-эй обкомой ...
ленинизмын ...
hурагшадые абаха ...
носхол. Росси — ...
орон. «Эдиршүүл...
байгуулхы ажал» — ...
ведниковай статья...
саанаhaa абтаhан ...
нүүдэй суглуулбари...

Дүрбэдэхи хуу...
«Субботын үдэрэй ...

Редакторай ...
П. Н. НИМ...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР, по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03505. Заказ № 132. Индекс 04649.